

Kommunstyrelsen
För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av likvärdig skola

Vi bifogar revisionsrapporten ”Granskning av likvärdig skola”.

För att ge alla elever möjlighet att få en likvärdig undervisning så måste likvärdiga förutsättningar säkerställas. Alla elever ska få tillräcklig stimulans för att kunna uppnå hela sin personliga och begåvningsmässiga potential. Skolan måste fortsätta utjämna skillnader i resultat som till exempel beror på föräldrarnas utbildningsbakgrund eller om man är utrikesfödd.

Granskningens syfte är att översiktligt pröva om kommunstyrelsen erbjuder en likvärdig skola till eleverna inom grundskolan. Vi har valt att bedöma följande områden:

- Resursfördelning
- Tillgång till modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmål och svenska som andraspråk
- Möjlighet att få särskilt stöd om man behöver
- Bedrivs det systematiska kvalitetsarbetet så att elevernas rätt till likvärdig utbildning tillförsäkras
- Tillgång till legitimerade lärare

Med anledning av det som beskrivs i rapporten vill vi att kommunstyrelsen kommenterar och lämnar besked om åtgärder beträffande de brister i verksamheten som redovisas. Vi avser då i första hand de brister som rör undervisningen i modersmål, studiehandledning på modersmål, och tillgång i tillräcklig omfattning av särskilt stöd för de elever som så behöver.

Vi frågar också kommunstyrelsen om de ser något samband mellan den förhållandevis höga andelen elever som inte når kunskapskraven och den mängd resurser som avsätts för verksamheten samt hur dessa resurser fördelas?

Vi emotser ert svar senast 2021-05-25

För valda revisorer

Lars-Erik Josefson
Ordförande

Marianne Henningsson
Vice ordförande

Granskning av likvärdig skola

Rapport

Ulricehamns kommun

KPMG AB

2020-12-18

Antal sidor 26

Ulricehamns kommun
Granskning av likvärdig skola

2020-12-18

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Resurser	7
3.2	Undervisning för elever med utländsk bakgrund	11
3.3	Särskilt stöd	14
3.4	Lärare	18
3.5	Systematiskt kvalitetsarbete	21
3.6	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	25

1 Sammanfattning

Vi har av Ulricehamns kommuns revisorer fått i uppdrag att granska likvärdigheten i skolväsendet i kommunen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Vi kan konstatera att kostnaden per elev i grundskolan i Ulricehamn är lägre än snittkostnaden per elev i län och rike och att andelen elever som inte når kunskapskraven i alla ämnen är förhållandevis hög. Det sistnämnda kan bero på avsatta resurser.

De resurser som finns tillgängliga fördelas ut till skolenheter med hänsyn till bland annat elevantal och skolenheternas storlek, men även efter elevers olika förutsättningar och behov genom att hänsyn tas till socioekonomisk struktur, men även efter kvalitativ bedömning. Vi bedömer att resurser fördelas i enlighet med lag efter elevers olika förutsättningar och behov. Även rektor fördelar resurser efter elevers olika förutsättningar och behov, men vi bedömer det inte vara säkerställt att det kan göras i den grad som rektor skulle ha gjort om resurserna vore större.

Förutsättningarna att möta elever med utländsk bakgrund är inte helt likvärdiga i kommunen. Det finns organisatoriska brister som både försvårar för den enskilde eleven att nå målen och är författningsvridiga. Det gäller att undervisning i modersmål sker på tid då annan undervisning pågår och att elever inte kan delta i modersmål eller får studiehandledning på modersmål eller delta i annan insats på grund av att skolskjutstider. Eleverna får inte heller studiehandledning på modersmål i den omfattning som krävs.

Elever i behov av särskilt stöd får det, men inte alltid i den form eller den omfattning som krävs. Åtgärder vidtas inom en rad områden för att stärka enheternas förutsättningarna att möta elevernas behov. Det handlar både om insatser i klassrummet och om inrättande av flexgrupper samt samverkan med socialtjänst och region.

Tillgången till legitimerade och behöriga lärare i Ulricehamns kommun är ungefär som i riket i stort. Det skiljer dock mellan skolenheterna. I intervjuer har dock framgått att rektorerna, oberoende av skolans storlek, upplever sig ha haft lättare att rekrytera personal inför innevarande läsår än tidigare. För små skolenheter är det dock svårt att kunna rekrytera legitimerade och behöriga lärare i praktiskt-estetiska ämnen. På enhets- och huvudmannanivå görs, med eller utan stöd i statsbidrag, vissa insatser för att trygga kompetensförsörjningen. Det har främst gällt speciallärare, specialpedagoger och lärare i fritidshem. Vi bedömer att insatser för att säkra kompetensförsörjningen på kort och på lång sikt och särskilt vid små skolenheter bör intensifieras.

Vi anser att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med lag och att arbetet ligger till grund för åtgärder då brister identifierats.

Mot bakgrund av vår granskning bedömer vi att kommunens grundskolor inte fullt ut har förutsättningar att erbjuda likvärdig utbildning, och att det finns brister att åtgärda för att öka måluppfyllelsen i kommunens grundskolor.

Vi bedömer att kommunstyrelsen

- ska tillse att modersmål och studiehandledning erbjuds och genomförs i enlighet med lag och förordning. (10 kap. 5 § SkoL, 5 kap. 4 och 8 §§ skolförordningen)

Ulricehamns kommun
Granskning av likvärdig skola

2020-12-18

- ska tillse att elevhälsan främst är förebyggande och hälsofrämjande. (2 kap. 25 § 1 st. SkoL)
- bör följa upp att alla elever får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller både form och omfattning av insats. (3 kap. 8 § 3 st. SkoL)
- bör öka sin kunskap om kompetensförsörjningen och eventuellt besluta om kompetensförsörjningsplan, med nuläge och åtgärder, på kort och lång sikt, och särskilt beakta förutsättningar vid små skolenheter.
- bör, i det systematiska kvalitetsarbetet, särskilt och kontinuerligt följa upp förutsättningar för likvärdig skola.

2 Bakgrund

Vi har av Ulricehamns kommuns revisorer fått i uppdrag att granska likvärdigheten i skolväsendet i kommunen.

För att ge alla elever möjlighet att få en likvärdig undervisning så måste likvärdiga förutsättningar säkerställas. Alla elever ska få tillräcklig stimulans för att kunna uppnå hela sin personliga och begåvningsmässiga potential. Skolan måste fortsätta utjämna skillnader i resultat som till exempel beror på föräldrars utbildningsbakgrund eller om man är utrikesfödd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Granskningen utgår från revisorernas bedömning av väsentlighet och risk.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att översiktligt bedöma om skolorna har förutsättningar att erbjuda likvärdig utbildning med utgångspunkt från nedanstående frågeställningar.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Hur fördelas resurser till utbildning och vilken hänsyn tas till elevers förutsättningar, behov och geografiska placering vid fördelning av resurser?
- Har elever med utländsk bakgrund tillgång till studiehandledning på modersmål, modersmålsundervisning och svenska som andraspråk?
- Vilka möjligheter att få särskilt stöd har elever som behöver det?
- Hur ser tillgången ut på legitimerade och behöriga lärare?
- Vilket systematiskt kvalitetsarbete bedrivs så att elevers rätt till likvärdig utbildning tillförsäkras?

Granskningen avser kommunstyrelsen och omfattar grundskolan.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- skollagen (2010:800) 1 kap. 4 och 9 §, och
- tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom studier och offentlig statistik, dokumentstudier och intervjuer med kommunstyrelsens förste och andre vice ordförande, skolchef, utvecklingsledare, urval av rektorer, enhetschef centrala elevhälsan, representanter för elevhälsans olika insatser och urval av lärare.

Rapporten är faktakontrollerad av skolchef, ekonomichef, ekonom sektor lärande, enhetschef centrala elevhälsan och utvecklingsledare.

3 Resultat av granskningen

Nedan ser vi resultatet efter årskurs 6 (godkända i alla ämnen) efter läsåret 2018/2019 och läsåret 2019/2020.

Skola	Godkänd i alla ämnen 2019	Godkänd i alla ämnen exkl. nyanlända 2019	Godkänd i alla ämnen 2020
Blidsbergs skola, F-6	i.u.	i.u.	78,6
Bogesundsskolan, F-6	82,1	83,6	86,2
Dalums skola, F-6	64,7	~100 ¹	78,6
Gällstad skola, F-6	i.u.	i.u.	70,0
Hökerums skola, F-6	77,8	82,4	61,8
Hössna skola, F-6	i.u.	i.u.	76,5
Marbäcks skola, F-6	i.u.	i.u.	90,0
Timmele skola, F-6	~100	~100	87,5
Tvärreds skola, F-6	~100	~100	66,7
Ulrikaskolan, F-6	84,3	89,4	89,3
Vegby skola, F-6	i.u.	i.u.	69,2
Ulricehamns kommun	78,3	81,7	80,4
Riket ²	73,9	77,1	i.u.

Siris, Skolverket

Flera av skolenheterna i Ulricehamns kommun är små med under 30 elever i årskurs sex, vilket innebär att andelen elever som uppnått kunskapskraven på enhetsnivå blir starkt beroende av enskilda elevers prestationer. På kommunnivå kan dock konstateras att måluppfyllelsen var något högre 2020 än 2019.

¹ Antal elever som ej uppnått kunskapskraven uppgår till färre än fem.

² Samtliga huvudmän

2020-12-18

Nedan ser vi kunskapsresultaten efter årskurs 9 (andel elever godkända i alla ämnen, andel elever behöriga till yrkesprogram och genomsnittligt meritvärde) efter läsåret 2018/2019. I varje kolumn anges två uppgifter. Den första avser samtliga elever och den andra samtliga elever exklusive nyanlända.

Skola	Antal elever	Andel som uppnått kunskapskraven i alla ämnen (%)	Andel behöriga till yrkesprogram (%)	Genomsnittligt meritvärde, kommunala skolor
Stenbocksskolan, 7–9	198 / 178	62,1 / 68,7	81,8 / 88,3	221,8 / 232,0
Ätradalsskolan 7–9	75	66,7 / 66,7	76,0 / 76,0	221,9 / 221,9
Ulricehamns kommun	273 / 254	63,4 / 68,1	80,2 / 84,6	221,8 / 229,1
Riket	1 203 619	73,4 / 77,4	82,5 / 86,7	224,5 / 231,3

Kolada, SKR

Av statistiken ovan kan vi se att måluppfyllelsen vad gäller andel elever som har uppnått kunskapskraven i alla ämnen är lägre i Ulricehamn än i riket som helhet. Andelen behöriga till gymnasieskolan ligger dock i paritet med riket vad gäller Stenbocksskolan, men även för detta mått lägre för Ätradalsskolan. Både skolornas genomsnittliga meritvärde ligger nära rikets snitt.

Läsåret 2019/2020 uppnådde 60 procent av eleverna vid Stenbocksskolan och knappt 52 procent av eleverna vid Ätradalsskolan kunskapskraven i alla ämnen. Det är en försämring av måluppfyllelsen för båda enheterna sedan läsåret dessförinnan. Av kommunens interna statistik framgår att 2019 var 86,2 procent av eleverna, efter lovskola, behöriga till yrkesprogram. Andelen sjönk marginellt 2020 till 85,6 procent. Efter lovskola 2019 var andelen behöriga elever något högre på Ätradalsskolan än Stenbocksskolan. År 2020 var förhållandet det motsatta.

I den officiella statistiken av relationen mellan nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 2018/2019 framgår att 67,5 % av eleverna fick samma slutbetyg som provbetyg i svenska. 25,6 fick högre slutbetyg, vilket kan jämföras med riket där 27,5 % fick högre slutbetyg. I matematik fick 60 % samma slutbetyg som provbetyg och 37,6 % högre än provbetyget. I riket låg snittet för högre betyg på 39,3 %. I Ulricehamn fick en något större andel av eleverna i engelska ett högre slutbetyg än provbetyg

Vintern 2019 påbörjade Skolinspektionen en regelbunden kvalitetsgranskning av Ulricehamns kommun.³ En kvalitetsgranskning ska, enligt Skolinspektionen, "belysa hur väl huvudmannen klarar sitt uppdrag att ge elever förutsättningar att nå de nationella målen". Skolinspektionen bedömde att huvudmannen i låg utsträckning gjorde "relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden". Myndigheten ansåg vidare att huvudmannen "i flera delar vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som

³ Dnr-SI 2019:6009, 2019-11-21, Skolinspektionen

2020-12-18

syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men [att] utvecklingsområden finns” vad gäller ”analys över hur de kompensatoriska insatserna i form av resursfördelning och riktade insatser leder till faktiska förbättringar av elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen”. Ulricehamn redovisade vidtagna åtgärder för Skolinspektionen i sitt svar av den 20 augusti 2020. Skolinspektion kunde konstatera att åtgärder vidtagits, men bedömde ”att ytterligare åtgärder behövs för att höja kvaliteten”.⁴

3.1 Resurser

”Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas” enligt skollagen 1 kap. 9 §. Detta betyder att eleverna ska ges förutsättningar att nå så långt som möjligt och att de elever som av olika skäl har det svårt att nå målen i skolan, till exempel av socio-ekonomiska skäl eller för att de har ett annat modersmål än svenska, ska kompenseras. Likvärdig utbildning handlar alltså inte om att resurserna skall fördelas lika, utan att ”hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov”. (Lgr11, p1) Detta är skolans kompensatoriska uppdrag. Sedan den 1 juli 2014 ska kommuner enligt 2 kap. 8 b § SkoL ”fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov”.

”I samband med resursfördelningen är det av vikt att huvudmannen tar hänsyn till behoven på de olika skolorna, bland annat genom att föra en dialog med rektorerna. Att resurser viktas och fördelas utifrån elevernas olika förutsättningar och behov är ett mycket betydelsefullt instrument för att kunna uppnå likvärdighet i utbildningen.” (SKOLFS 2014:40, sid. 19)

I Skolverkets statistikverktyg Salsa får man fram uppgifter om elevernas bakgrund per skolenhet vad kön, eventuell utländsk bakgrund och föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå beträffar. Salsa tittar på skolornas resultat efter årskurs nio och därför är det endast på högstadienivå som uppgifterna framgår. Uppgifterna nedan gäller för vårterminen 2019.

Skolenhet	Andel (%) pojkar	Andel (%) nyinvandrade senaste fyra åren	Föräldrars sammanvägda utbildningsnivå ⁵
Stenbocksskolan, 7–9	49	10	2,22
Ätradalsskolan, 7–9	47	0	2,12
Riket	52	6	2,30

Salsa 2019, Skolverket

Föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå i kommunen som helhet var 2,15.

⁴ Dnr-SI 2019:6009, 2020-09-25, Skolinspektionen

⁵ Anges på en skala mellan ett och tre, där 1 betyder genomgången folkskola/grundskola, 2 genomgången gymnasieskola om högst tre år, 3 fyraårigt gymnasium eller erhållit minst 20 poäng.

2020-12-18

Tabellen nedan visar elevstatistik per skolenhet vad gäller socioekonomiska bakgrundsfaktorer. Även kommunens två fristående skolenheter redovisas.

Skola	Antal elever åk 1–9	Andel elever med utländsk bakgrund	Andel elever m föräldrar m eftergymnasial utb.
Blidsbergs skola	97	33	28
Bogesundsskolan	450	24	58
Dalums skola	61	25	25
Gällstad skola	141	15	44
Hökerums skola	201	10	49
Hössna skola	93	färre än 10 elever	44
Marbäcks skola	44	30	41
Timmele skola	120	14	48
Tvärreds skola	51	färre än 10 elever	55
Ulrikaskolan	300	17	63
Vegby skola	59	24	47
Stenbocksskolan	564	19	53
Ätradalsskolan	251	12	47
Fristående grundskolor			
Montessoriskolan	69	28	58
Vistaholms skola	38	färre än 10 elever	66
Riket ⁶	1 203 619	26	60

Siris "Grundskola – elevstatistik" 2019/2020, Skolverket

Av uppgifterna ovan kan vi se att de socioekonomiska bakgrundsfaktorerna skiljer sig väsentligt åt mellan skolenheterna, särskilt vad gäller andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning. Gällande andel elever med utländsk bakgrund skiljer sig siffrorna lite mer åt.

I Skolverkets statistik (Siris), som bygger på uppgifter som kommunerna lämnar till SCB, framgår att genomsnittskostnaden för en grundskoleelev i Ulricehamns kommun år 2019 var 105 300 kronor.

⁶ Samtliga huvudmän

2020-12-18

Nedan görs en jämförelse med genomsnittlig kostnad i kommungruppen (lågpendlingskommun nära större stad) och för rikets samtliga huvudmän.

2019	Totalt (kr)	Lokaler och inv.	Under- visn.	Skolmål- tider	Lärverk- tyg, utr- mm	Elev- hälsa	Övr. ⁷
Ulricehamn	105 300	14 600	59 900	6 400	5 900	2 890	15 600
Kommungrp.	119 500	16 900	66 900	7 000	5 000	4 440	19 200
Riket⁸	115 100	19 000	65 200	6 600	5 200	3 640	15 500

Siris, Skolverket

Den genomsnittliga kostnaden per elev i grundskolan i Ulricehamns kommun uppgår alltså till 105 300, vilket är lägre än snittet i kommungruppen och riket. Kostnaderna per kostnadsslag ligger överlag under jämförbara snitt förutom kostnader för lärverktyg och utrustning. Av kommunens årsredovisning för 2019 framgår att grundskoleverksamheten redovisade ett positivt resultat om 1,6 mnkr medan modersmålsverksamheten, som ligger under verksamheten Tingsholm redovisade ett underskott om 4,2 mnkr. Grundskolans positiva resultat beror på större riktade statsbidrag från Migrationsverket och Skolverket än beräknat.⁹

Huruvida det totala anslaget för grundskolans verksamhet är tillräckligt kan ifrågasättas menar förste och andre vice ordförande i kommunstyrelsen. I intervjuer med skolchef och rektorer framförs att verksamheten kan bedrivas inom lag, men att ökade resurser skulle ge bättre förutsättningar för ökad måluppfyllelse.

Resurser till kommunens grundskola fördelas genom anslag från kommunstyrelsen. Fördelningen av resurser till respektive skolenhet för halvfasta (till exempel löner) och rörliga kostnader tar hänsyn till två parametrar.

- antal elever, rak skolpeng efter att resurser för litenhetstillägg plockats undan
- skolenhetens totala elevantal. Skolenheter årskurs 1-6 med färre än 250 elever får tilläggsanslag utifrån hur liten skolenheten är. Högstadieskolor med färre än 300 elever får också ett tilläggsanslag. Totalt handlar det för årskurs 1-6 om cirka 3,5 mnkr och för årskurs 7-9 om 860 tkr.

Modellen ovan tar sedan 2018 inte hänsyn till elevers socioekonomiska bakgrund. Kommunstyrelsens förste vice ordförande och förvaltningens ekonom menar att den omfördelning som då gjordes kostade 20 tkr för statistik från SCB, men renderade för respektive skolenhet en omfördelning på -15 tkr - 20 tkr. De socioekonomiska skillnaderna mellan enheterna var alltså så små att en matematisk modell för resursfördelningen inte ansågs behövas.

⁷ I övrigt ingår allt som inte ingår i andra kostnadsslag. Det handlar t.ex. om studie- och yrkesvägledning och administration.

⁸ Ulricehamn och kommungrupp inkluderar endast kommunala huvudmän medan riket inkluderar samtliga huvudmän.

⁹ Årsredovisning 2019, sid. 61

2020-12-18

Idag fördelas däremot cirka 15 tjänster ut på skolenheterna utifrån socioekonomiska faktorer. 50% av tidigare års fördelning och 50% utifrån likvärdig skolas socioekonomiska underlag för bidragsåret. Det är andra året kommunen gör på detta sätt, sedan likvärdig skola statsbidraget infördes.

För högstadieelever med särskilt stora stödbehov är fem tjänster, vilket motsvarar cirka 2,8 mnkr år 2020, avsatta för undervisning i särskild undervisningsgrupp. Resursen fördelas mellan Stenbockskolan och Ätradalsskolan.

Ytterligare en sektorsplacerad resurs är medel för undervisning i svenska som andraspråk. I budget 2020 är cirka 3,6 mnkr avsatta för ändamålet. Fördelningen utgår från antalet berättigade elever i svenska som andraspråk.

Kostnader för lokaler, ledning och administration: bitr rektor, administratör och administration, tas ute hos respektive rektor. Kostnader för lön för rektorer och måltider tas av verksamhetschef/sektorchef. Ansvar för elevhälsa respektive modersmål och studiehandledning på modersmål ligger på verksamhet skolutveckling och stöd verksamhet Tingsholm.

Vid sidan av dessa interna medel fördelas också statsbidrag, dels från Migrationsverket för asylsökande och nyanlända elever, dels från Skolverket för bland annat lågstadiesatsning och likvärdig skola¹⁰. Sedan andra halvåret 2020 ingår lågstadiesatsningen i statsbidraget för likvärdig skola.

Skolchef och rektorer menar att resurser fördelas efter elevers olika förutsättningar och behov genom de särskilt avsatta 15 tjänsterna och statsbidraget likvärdig skola. Rektorerna menar också att de på sina respektive skolenheter kan fördela resurser efter elevernas behov. Det handlar dock om att prioritera behov. Rektorerna menar att ytterligare resurser säkert skulle förbättra måluppfyllelsen. De är dock trygga med att huvudmannen stödjer dem om akuta åtgärder kan behöva vidtas som inte ryms i ram. Både skolchef och rektorer ger exempel på att huvudmannen tillskjutit medel för särskilda insatser. Rektorerna framför också att högre måluppfyllelse inte bara handlar om mer resurser utan också om tillgång till behöriga och kompetenta lärare.

3.1.1 Bedömning

Av intervjuer framgår att resurser tilldelas så att verksamheten kan bedrivas i enlighet med lag. Måluppfyllelsen är dock inte i paritet med vare sig statens eller kommunens mål. I intervjuer framgår att ökade resurser skulle ge bättre förutsättningar för högre måluppfyllelse.

Ulricehamns skolstruktur, med många små skolor, försvårar ett effektivt utnyttjande av resurser. Trots det är kostnaden per elev lägre än snittet i både länet och riket. De socioekonomiska bakgrundsfaktorerna talar inte heller för att verksamheten borde kunna bedrivas till en låg snittkostnad. Kostnaderna per elev för lokaler och elevhälsa ligger under 80 procent av rikssnittet. Vi bedömer inte att elevhälsan kan erbjudas likvärdigt i kommunen, inte heller att elevhälsan arbetar i enlighet med skollagens uppdrag. (Se vidare under rubriken *Särskilt stöd*.)

¹⁰ Hur resurserna från likvärdig skola planeras att användas redovisas i dokumentet *Plan för insatser inom Likvärdig skola 2020*

2020-12-18

Kommunen har inte ett resursfördelningssystem som rent matematiskt tar hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov. Vi bedömer dock att det görs en kvalitativ bedömning av enheternas olika behov som ligger till grund för att resurser rent faktiskt beaktar enheternas olika utmaningar vad gäller elevernas förutsättningar och behov.

3.2 Undervisning för elever med utländsk bakgrund

I Ulricehamns kommun organiseras modersmål och studiehandledning på modersmål i en egen verksamhet under verksamhet Tingsholm. En biträdande rektor har ett särskilt ansvar för modersmål och studiehandledning. Hon är också chef för den personal som undervisar i modersmål och ansvarar för studiehandledning.

De språk som kommunen erbjuder modersmålsundervisning och studiehandledning i "är arabiska, dari, persiska, finska, engelska, tyska, ryska, litauiska, nederländska, bosniska, kroatiska, serbiska, polska, badini, sorani, thailändska, spanska. Enbart studiehandledning sker på somaliska och kurmandji. Finska ges som både första och andraspråk enligt Skollagens reglemente för nationella minoritetsspråk."¹¹

Från och med höstterminen 2020 till och med höstterminen 2022, med avrapportering i februari 2023, arbetar Ulricehamns kommuns sektor lärande i ett utvecklingsprojekt tillsammans med Högskolan i Väst med stöd av Skolverket. Sektor konstaterar att attityder och förhållningssätt till målgruppen nyanlända behöver utvecklas. Projektet styrs särskilt genom styrdokumentet *Åtgärdsplan Nya – nyanländas lärande*. För arbetet med nyanlända har tre mål och fyra delmål satts upp.

Mål:

- Varje barn och elev ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.
- Varje pedagog ska vara förtrogen med sin förmåga att möta elever med flerspråkig bakgrund där språket är mål och medel för kunskapsutveckling.
- Sektor lärande har en samsyn i att språk- och kunskapsutveckling är en angelägenhet för all personal.

Delmål:

- De vuxna visar att de har tydliga och höga förväntningar på barnet och eleven.
- Barnen och eleverna bemöts på ett tydligt, konsekvent och empatiskt sätt.
- Personalen har teoretiska kunskaper i flerspråkighet och möte med mångfalden och tillämpar dessa.
- Organisationens förmåga i interkulturellt ledarskap ska öka.

3.2.1 Modersmål

I skollagens 10 kap. 4 §, angående ämnen i grundskolan, stadgas att det som ämnen ska "finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål."

¹¹ *Åtgärdsplan Nya – nyanländas lärande*, Ulricehamns kommun

Ulricehamns kommun

Granskning av likvärdig skola

2020-12-18

Vidare stipuleras i 10 kap. 7 § skollagen att en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket. I skolförordningens femte kapitel regleras vad som gäller för modersmålsundervisning och studiehandledning i den obligatoriska skolan.

Ur Skolverkets senaste statistik över modersmålsundervisning i Ulricehamns kommun kan vi hämta följande information.

Grundskolan 2019	Ulricehamn	Kommungrupp	Riket
Andel (%) av det totala elevantalet som är berättigade att delta i modersmålsundervisning.	22,5	29,4	28,1 % ¹²
Andel (%) av antalet berättigade elever som deltar i modersmålsundervisning.	56	51	59,4 %

Jämförelsetal 2019, Skolverket

Av statistiken framgår att antalet berättigade till modersmål är 22,5 procent i Ulricehamn alltså något lägre än i kommungrupp och rike. Andelen elever av de som är behöriga och som också läser modersmål är i paritet med snittet i kommungrupp och rike. I skolenkäten¹³ anger närmare hälften av vårdnadshavarna till barn som är berättigade till modersmål att de får det i den omfattning som de önskar och 31 procent tycker inte det. Svaren ligger i paritet med snittet i enkätomgången.

I oktober 2020 läste 349 grundskoleelever modersmål. Om modersmålsundervisning ansöks en gång per elev och någon ny ansökan behöver inte göras varje år. För de elever som ansöker om modersmål där det inte finns någon lärare i språket finns ansökan kvar under två år; skulle det under den tiden anställas en lärare kan dessa elever erbjudas modersmålsundervisning. Antalet elever som ansöker om ett språk ska överstiga 5 elever i kommunen för att lärare ska anställas, enligt biträdande rektor. Undervisning sker inte i alla arton språk, där det finns inkomna ansökningar. Det beror på att antalet sökande per språk inte uppgår till fem. Ansvarig biträdande rektor menar att undervisning i modersmål erbjuds och genomförs i huvudsak likvärdigt vid kommunens grundskolor. Intervjuade rektorer delar denna bild.

I intervjuer framgår att undervisning i modersmål på vissa enheter kan ske på tid då annan undervisning pågår, det vill säga att eleven behöver lämna ordinarie lektion. Ofta handlar det om ämnen som upplevs som mindre viktiga såsom bild eller slöjd. Det kan också vara så att elever inte kan delta i modersmål eftersom deras skolskjuts går hem innan modersmålsundervisningen startat.

¹² Uppgiften gäller för 2018

¹³ Skolinspektionens skolenkät hösten 2018

2020-12-18

3.2.2 Studiehandledning på modersmål

Vad som explicit gäller om studiehandedning regleras i skolförordningen. "En elev ska få studiehandedning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandedning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl." (5 kap. 4 § skolförordningen)

Vid Skolinspektionens regelbundna tillsyn vintern 2016/2017 konstaterades att kommunen inte gav studiehandedning på modersmål till alla elever som hade rätt till det.¹⁴ När tillsynen avslutades i september 2017 ansågs bristen vara avhjälpt.¹⁵

Utifrån elevens behov av studiehandedning får varje elev studiehandedning i en omfattning från 30 minuter upp till tre timmar i veckan. Klasslärare/mentor/ämneslärare ansöker varje läsår om studiehandedning för de elever som de anser vara i behov av studiehandedning. Ansvarig biträdande rektor menar att studiehandedning erbjuds likvärdigt i kommunen, men att den inte genomförs likvärdigt. Bristen består primärt däri att ansvarig lärare och studiehandedare planerar arbetet med olika hög kvalitet. Om studiehandedaren inte delges lärarens planering i god tid kan studiehandedaren inte heller läsa in sig på området.

I oktober 2020 fick 184 elever i kommunens grundskola studiehandedning på modersmål. Studiehandedning kan inte erbjudas i alla efterfrågade språk. Det gäller vid tiden för granskningen språken: gorani, mandarin, rumänska, tjetjenska och urdu. Om studiehandedning inte kan erbjudas görs andra insatser såsom användning av inlästa läromedel på modersmål, bildstöd eller stöd av lärare i svenska som andraspråk.

Intervjuade rektorer menar att studiehandedning kan erbjudas eleverna, men liksom biträdande rektor och intervjuade lärare, anser de inte att studiehandedning kan erbjudas i den omfattning som krävs. Behovet överstiger den budget som finns avsatt och även tillgång på personal. Biträdande rektor framför dock att verksamheten är väldigt flexibel och att det inte finns någon borte gräns för hur länge en elev kan få studiehandedning.

3.2.3 Svenska som andraspråk

Undervisning i svenska som andraspråk genomförs i låg- och mellanstadiet i huvudsak av ordinarie svensklärare parallellt med undervisning i svenska. På flera enheter får de elever som ska läsa svenska som andraspråk visst stöd av lärare i svenska som andraspråk under cirka 30 minuter per vecka. På högstadiet sker undervisning i högre grad av särskild lärare i svenska som andra språk i eget klassrum, men tidsmässigt parallellt med undervisning i svenska. För att det ska fungera krävs att rektor i sin organisering av verksamheten planerar för detta, vilket görs, enligt högstadierektor.

Intervjuade lärare på låg- och mellanstadiet menar att det kan fungera bra om det finns ytterligare personal med på lektionerna, då kan läraren i högre grad anpassa undervisningen efter de två kursplanerna. Inte sällan behöver emellertid den extra pedagogen gå in som vikarie i en annan klass istället.

¹⁴ Dnr 43-2016:4709, 2017-01-23, Skolinspektionen

¹⁵ Dnr 43-2016:4709, 2017-09-11, Skolinspektionen

2020-12-18

Av det totala elevantalet i Ulricehamn läser 10,4 procent svenska som andraspråk. Jämfört med kommungruppen 13,1 procent. Det finns en viss osäkerhet om huruvida en elev egentligen ska läsa svenska som andraspråk eller inte. Skolchefen påtalar också att i aktuell forskning diskuteras ämnets självständiga roll. Rektorerna instämmer i skolchefens argumentation om att det i varje klassrum bör bedrivas ett språkutvecklande arbete.

3.2.4 Bedömning

Vi bedömer att det finns en ändamålsenlig organisation för modersmål och studiehandledning på modersmål. Modersmål och studiehandledning erbjuds och genomförs. Det gäller även svenska som andraspråk. Vi bedömer dock att verksamheterna är behäftade med brister. Vi vill påpeka elevens rätt till undervisningstid om 6890 timmar. Undervisning i modersmål får inte erbjudas på annan lektionstid än vad som anges i skolförordningen. Det är inte heller tillfredställande att skolskjutsarnas schema förhindrar deltagande i modersmål.

Studiehandledning i modersmål erbjuds inte i den omfattning som behövs.

3.3 Särskilt stöd

Utbildningen ska vara likvärdig för alla elever inom skolväsendet. Med likvärdighet menas enligt Skolinspektionen "lika tillgång till utbildning, lika kvalitet på utbildningen och att utbildningen ska vara kompensierande". I skollagens 3 kap. regleras om barns och elevers utveckling mot målen. "Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål." Om det framkommer att en elev riskerar att inte nå målen skall detta anmälas till rektor som skyndsamt ska utreda elevens eventuella behov av särskilt stöd. I detta sammanhang ska också samråd ske med elevhälsan, "om det inte är uppenbart obehövt". Om eleven behöver särskilt stöd ska den få det och ett åtgärdsprogram ska utarbetas i enlighet med skollagens 3 kap. 9 §.

Det kan finnas många orsaker till att en elev kan ha svårt att uppnå kunskapskraven och därför behöver särskilt stöd. Elever med diagnoser behöver inte automatiskt komma i åtnjutande av särskilt stöd. En diagnos får inte heller vara en förutsättning för att få särskilt stöd. Det är professionen som själv bedömer vad som är särskilt stöd.

Huvudmannen ska ge rektorerna förutsättningar att kunna leva upp till lagens krav. Det är sedan rektor som i sin tur tillser att personalen både har kompetens och resurser för arbete med särskilt stöd. Skolverket påtalar i sina allmänna råd beträffande "Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram" (SKOLFS 2014:40) att "det är rektor som ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolan". I utarbetandet av åtgärdsprogram ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta. (3 kap. 9 § Skoll.) Det är angeläget att skolans personal är lyhörd inför vad eleven och vårdnadshavarna framför. Det är emellertid rektor, eller i förekommande fall den person som rektor har delegerat till, som är ansvarig för att elevens situation utreds, även om vårdnadshavaren skulle motsätta sig detta. Vissa beslut om särskilt stöd är av sådan karaktär att endast rektor får fatta beslut därom. Det gäller särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning och anpassad studiegång.

2020-12-18

I skolenkäten, som genomförs hos varje huvudman vartannat år, tillfrågades eleverna i årskurs fem och årskurs nio om anpassning efter elevens behov.¹⁶ Den första siffran i kolumnen anger snittet i Ulricehamns kommun och den andra siffran snittet i enkätomgången.

Anpassning efter elevens behov	Årskurs 5	Årskurs 9
Mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det.	8,3 / 8,6	6,6 / 7,3
Skolarbetet är svårt för mig	7,0 / 7,3	6,1 / 6,3

Skolenkäten för elever i årskurs 5 respektive årskurs 9 hösten 2018, Skolinspektionen

Av uppgifterna ovan kan vi se att eleverna i Ulricehamn upplever skolarbetet något svårare än vad snittet i enkätomgången visar. Eleverna upplever också i lägre grad att lärarna hjälper dem i arbetet när de behöver det. Av kommunens interna attitydundersökning läsåret 2019/2020, vilken utgår från Skolinspektionens frågor, men riktar sig till alla elever framgår att 87 procent¹⁷ av eleverna på högstadiet anger att deras lärare hjälper dem i arbetet när de behöver det.

Anpassning efter elevens behov, särskilt stöd och elevhälsa	Pedagogisk personal
Jag har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det.	5,9 / 6,6
Om det framkommer att en elev på skolan har behov av särskilt stöd utreds det snabbt.	5,7 / 6,9
På den här skolan upprättas åtgärdsprogram för de elever som ska få särskilt stöd.	8,0 / 8,6
I min skola finns beredskap för att i det dagliga arbetet hantera situationer som kräver elevhälsogrupperns kompetenser.	6,9 / 7,3
Jag kan få råd och stöd av elevhälsogrupperna för att själv kunna hjälpa mina elever i deras utmaningar	7,7 / 7,7

Skolenkäten för pedagogisk personal hösten 2018, Skolinspektionen

Av skolenkäten framgår att den pedagogiska personalen i Ulricehamn svarar mer negativt på Skolinspektionens påståenden om elever i behov av stöd och elevhälsans beredskap än vad snittet i enkätomgången visar.¹⁸ Mer än var fjärde lärare anger¹⁹ att

¹⁶ Medelvärde och indexvärde hamnar på en skala mellan 0-10, där 10 innebär att respondenterna anger att påståendet "stämmer helt och hållet" och 0 att påstående inte alls stämmer, däremellan finns alternativen "stämmer ganska bra" och "stämmer ganska dåligt". Vid negativa påståenden gäller omvänt förhållande.

¹⁷ I Skolinspektionens enkät i årskurs 9 2018 var motsvarande andel 76 %.

¹⁸ Beakta dock att enkäten är två år gammal.

¹⁹ Med anger avses här att de svarat att påståendet *stämmer ganska dåligt* eller *stämmer inte alls*.

2020-12-18

de inte har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det. I samtliga intervjuer framgår att personalen gör vad den kan för att möta elevernas behov, men vi ser att det alltid handlar om att ställa elevernas olika behov mot varandra.

Vårdnadshavarnas svar är något mer negativa än snittet i enkätomgången. 27 procent av vårdnadshavarna tycker att deras barn behöver mer hjälp av vad skolan ger henne eller honom; 70 procent tycker inte det. Av vårdnadshavare till barn som får särskilt stöd upplever 60 procent att barnet får det stöd som barnet behöver; 27 procent tycker inte det. Rektorer påtalar i intervju att det finns vårdnadshavare som sätter likhetstecken mellan särskilt stöd och enskild insats, till exempel elevassistent.

Elevhälsan i kommunen är i huvudsak centralt organiserad. Personalen arbetsleds av enhetschef på skolutveckling och stöd. På varje skolenhet finns också lärare med specialpedagogisk kompetens som är anställda direkt under rektor. I kommunen finns det tillgång till en heltidsanställd skolpsykolog och två skolläkare som arbetar på timme.

Elevhälsans uppdrag i skolan är, enligt enhetschef för elevhälsan, främst att arbeta hälsofrämjande och förebyggande, för att undanröja hinder i lärandemiljön. De olika professionerna har sina egna uppdrag, men samverkar på varje skolenhet i det lokala elevhälsoteamet, som leds av rektor. Det lokala elevhälsoteamet är grunden för elevhälsans arbete. I elevhälsoteamet samverkar kontinuerligt den medicinska, psykosociala och specialpedagogiska insatsen. Skolsköterskor och kuratorer träffas en gång per månad i professionsnätverk. Nätverksträffarna leds av enhetschef för centrala elevhälsan. Alla specialpedagoger och speciallärare i sektorn samverkar även de i ett nätverk, som träffas tre till fyra gånger per termin.

I intervjuer med rektorer framgår att den psykologiska insatsen inte motsvarar behoven. Både skolchef och elevhälsochef instämmer i detta. Tjänst har varit utannonserad, men den har inte kunnat tillsättas. Tjänsten kommer att gå ut igen, enligt elevhälsochef. För att stärka upp den psykologiska insatsen köper kommunen in psykologutredningar från extern part.

Rektorer och lärare vid större skolenheter menar att de förutom psykolog har tillgång till elevhälsa på sina enheter. På mindre enheter upplevs emellertid tillgängligheten inte alls tillfredsställande. Kurator och skolsköterska är på dessa enheter vanligtvis bara närvarande en dag i veckan. De är heller inte på enheten samtidigt förutom då det är EHT, det vill säga då de träffar rektor. På merparten av enheterna finns det specialpedagogisk insats. På större enheter finns det både specialpedagog och speciallärare och på mindre enheter endera professionen. På mindre enheter finns inte specialpedagogisk kompetens tillgänglig varje dag. Intervjuade lärare menar att ett specialpedagogiskt stöd inte ges likvärdigt i kommunen. Skolchefen menar att kommunens skolstruktur gör att tillgången till elevhälsa på enheterna inte kan vara exakt lika hög. Sektorn gör dock vad den kan för att det ska finnas tillgång och den centrala elevhälsan möjliggör omfördelning av resurser under kortare tid om det skulle uppstå sådana situationer, enligt skolchef.

Representanter för elevhälsan instämmer i den bild som ges av rektorer och lärare. I intervjuer framgår vidare att varken elevhälsan själv eller skolenheternas personal upplever att elevhälsan främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Utvecklingen går åt rätt håll, men de åtgärdande insatserna prioriteras. Skolchefen menar att ett förebyggande och hälsofrämjande arbete måste bedrivas av hela personalgruppen och inte bara vara en fråga för elevhälsan. För samverkan mellan skola, socialtjänst och

2020-12-18

hälso- och sjukvården bedrivs ett arbete utifrån en handlingsplan.²⁰ Syftet är att skapa en plattform för samverkan, utifrån vilka tidiga och förebyggande insatser ska göras för att bland annat motverka risk för psykisk ohälsa och skolfrånvaro.

I det systematiska kvalitetsarbetet har huvudmannen kommit fram till att måluppfyllelsen påverkas negativt av att nyanlända elever och "elever med NPF-problematik" inte lyckas nå godkänd nivå.²¹

Ett arbete med särskilt stöd i form av flexgrupper håller på att byggas upp inom sektorn, enligt enhetschefen för elevhälsan. Varje flexgrupp bemannas av minst en lärare och en speciallärare. Målgruppen för flexgruppernas arbete är de elever som det är mycket svårt att nå inom ramen för den ordinarie undervisningen och där de insatser man provat inte räcker till. Arbetet med flexgrupperna leds och samordnas av enhetschefen för elevhälsan. Även här träffas rektorer och personal regelbundet i nätverk för möjlighet till samsyn och utveckling av arbetet. Vid tiden för granskningen var inte alla flexgrupper uppstartade. På någon enhet saknades ändamålsenlig lokal och personal. Om en elev, som är i behov av placering i flexgrupp, går på en skola där en sådan grupp inte finns, byter eleven skola och skrivs in på en enhet där flexgruppen finns.

Kommunstyrelsens förste vice ordförande pekar också på ett intensifierat arbete med elevers närvaro. Ett digitalt uppföljningssystem, Skola24, har införts på alla skolenheter. Både kommunstyrelsen förste och andre vice ordförande respektive skolchefen pekar också på det utvecklingsarbete som bedrivs utifrån analys i det systematiska kvalitetsarbete när det gäller, digitalisering, inkludering och övergångar^{22, 23}

I kommunen har man under det senaste läsåret särskilt fokuserat på övergångar inom skolväsendet, enligt kommunstyrelsens förste och andre vice ordförande. Det finns rutiner för överlämnande mellan förskola och förskoleklass, mellan årskurs sex och årskurs sju samt mellan högstadiet och gymnasieskolan. Till överlämningar finns också blanketter kopplade.

Respondenterna menar överlag att elever i behov av särskilt stöd får det, men att det brister vad gäller omfattning på stödet och i vilken form stödet ges. På frågan om det är någon särskild grupp elever som inte får det särskilda stöd som de behöver ges inget entydigt svar. Några pekar på elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar medan andra på "de tysta flickorna", det vill säga elever som har svårt att nå målen, men som inte stör andra.

3.3.1 Bedömning

Utifrån elevernas kunskapsresultat, Skolinspektionens skolenkät och genomförda intervjuer konstaterar vi att arbetet för att höja elevernas måluppfyllelse ska fortgå.

Vi ser brister i elevhälsans tillgänglighet och bedömer inte att den är likvärdig. Elevhälsan har inte förutsättningar att arbeta samlat främst förebyggande och hälsofrämjande.

²⁰ Handlingsplan för Ulricehamn - hur man kan arbeta utifrån en elevhälsobaserad modell med tidiga insatser, Ulricehamns kommun, odaterat.

²¹ Kvalitetsrapport grundskolan 2019/2020, sid. 6

²² Handlingsplan *Ökad måluppfyllelse för alla elever i sektor lärande 2020-2021*

²³ Se vidare punkt 3.5

2020-12-18

Vi bedömer att huvudmannen i granskningen har visat på en rad åtgärder som på sikt bör få konsekvenser på elevernas måluppfyllelse. Adekvata åtgärder har vidtagits till exempel vad gäller utveckling av arbetet med nyanlända, arbetet med elever med stödbehov som kräver en annan undervisningsmiljö än den ordinarie klassens, samt matematikundervisningen med mera.

3.4 Lärare

I skollagens andra kapitel regleras vad som krävs av de anställda för att få bedriva undervisning. Från och med den 1 juli 2015 måste lärarna vara legitimerade för att få undervisa och sätta betyg. Det gäller också för att kunna anställas utan begränsning i tid. Reglerna gäller med undantag för bland annat modersmålslärare. Om det inte finns någon legitimerad lärare som är behörig att undervisa eller om det finns något annat särskilt skäl får en annan lärare bedriva undervisning, med vissa förbehåll. Läraren ifråga ska vara lämplig att bedriva undervisning och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar behörighetsutbildningen. (Se 2 kap. 18 § SkoL) Undervisning får dock bedrivas högst ett år i sänder.

I tabellen nedan kan vi bland annat utläsa att andelen lärare med legitimation och ämnesbehörighet i Ulricehamns kommun är i paritet med länet och riket.

Kommun	Heltidstjänster därav med lärarleg och behörighet i ämnet ²⁴	Heltidstjänster därav med lärarleg och behörighet i ämnet 50 % eller mindre. ²⁵	Andel (%) av samtliga tjänstgörande lärare med lärarlegitimation och ämnesbehörighet
Ulricehamn kommunal huvudman	71,0 %	bild, svenska som andraspråk och teknik	78,4 %
Västra Götalands län kommunala huvudmän / samtliga huvudmän	71,6 % / 70,9 %	teknik ²⁶	79,4 % / 78,5 %
Riket kommunala huvudmän / samtliga huvudmän	71,2 % / 70,1 %	teknik	79,0 % / 77,7 %

Siris "personalstatistik per ämne" 2020-02-03, Skolverket

²⁴ Denna statistikuppgift visar det totala antalet lärare per ämne uttryckt i antal heltidstjänster (årsarbetskrafter) och som var anställda. Skolverket

²⁵ Lärare med lärarleg och behörighet i minst ett av sina respektive undervisningsämnen, Skolverket

²⁶ Gäller för samtliga huvudmän

2020-12-18

Tabellen nedan visar statistik per skolenhet. Även kommunens fristående skolenheter redovisas.

Skola	Heltidstjänster			Antal tjänstgörande lärare	
	Antal	Andel med lärarleg och behörighet	Ämnen i vilka 50 % eller fler är utan lärarleg och behörighet	Antal	Andel med lärarleg och behörighet
Blidsbergs skola	7,5	64,2 %	bild, biologi, fysik, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, kemi, slöjd och teknik	13	69,2 %
Bogesunds-skolan	32,6	77,8 %	slöjd	35	85,7 %
Dalums skola	6,9	70,9 %	fysik, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd och teknik	11	81,8 %
Gällstad skola	8,6	67,7 %	bild, biologi, franska, fysik, kemi, musik, svenska som andra språk, teknik och tyska	14	71,4 %
Hökerums skola	14	77,9 %	bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, slöjd och svenska som andraspråk	17	88,2 %
Hössna skola	8	50,5 %	bild, biologi, franska, fysik, hem- och konsumentkunskap, kemi, slöjd, svenska som andra språk och teknik	14	57,1 %
Marbäcks skola	4,4	70,4 %	franska, musik, slöjd, teknik och tyska	12	66,7 %
Timmele skola	7,6	85,3 %	hem- och konsumentkunskap, slöjd och spanska	14	71,4 %
Tvärreds skola	4,1	43,6 %	bild, engelska, geografi, historia, musik, religionskunskap, samhällskunskap, slöjd och tyska	9	55,6 %
Ulrikaskolan	23	80,8 %	bild, franska och hem- och konsumentkunskap,	35	74,3 %

Siris "personalstatistik per ämne" 2020-02-03, Skolverket

Fortsättning från föregående sida.

Skola	Heltidstjänster			Antal tjänstgörande lärare	
	Antal	Andel med lärarleg och behörighet	Ämnen i vilka 50 % eller fler är utan lärarleg och behörighet	Antal	Andel med lärarleg och behörighet
Vegby skola	3,4	45,7 %	bild, biologi, engelska, fysik, geografi, historia, kemi, musik, religionskunskap, samhällskunskap, slöjd, spanska svenska, teknik och tyska	12	58,3 %
Stenbocks-skolan	50	67,1 %	bild, musik, svenska som andra språk och teknik	54	72,2 %
Ätradals-skolan	19,5	65,2 %	bild, franska, fysik, kemi, samhällskunskap, slöjd och teknik	21	76,2 %
Fristående grundskolor					
Montessori-skolan	6,7	79,9 %	bild, religionskunskap, samhällskunskap och slöjd	12	83,3 %
Vistaholms skola	2,5	88,6 %	engelska och religionskunskap	4	100 %

Siris "personalstatistik per ämne" 2020-02-03, Skolverket

Av tabellen framgår att andelen lärare med legitimation och behörighet skiljer sig åt mellan skolorna i kommunen. Särskilt låg är andelen legitimerade och behöriga lärare vid kommunens två minsta skolenheter, Tvärreds skola och Vegby skola. Skillnaden mellan skolorna gäller därmed också i vilka ämnen som undervisning till 50 % eller högre sker av lärare utan behörighet.

Vid ingången av läsåret 2020/2021 framgår av en intern sammanställning på kommunen att det vid varje skolenhet fanns personal utan legitimation och behörighet. Flest obehöriga lärare fanns vid Bogesundsskolan och Stenbocksskolan, men de är förvisso de största skolenheterna. I kommunen som helhet handlar det i hög grad om obehöriga lärare i hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd, men även i de moderna språken spanska och tyska. Det är en utmaning för rektorerna att kunna rekrytera legitimerade och behöriga lärare, men också lärare som för övrigt är lämpliga. Rektorerna anger dock att det inför innevarande läsåret har gått förhållandevis bra att rekrytera ny personal. Det gäller både för större och mindre skolenheter och för skolenheter i staden och på landsbygden. För små skolor är det särskilt svårt att rekrytera lärare i praktiskt-estetiska ämnen. Omfattningen på varje tjänst blir så liten att tjänsterna blir oattraktiva. Rektorerna har också överlag svårt att rekrytera behöriga lärare i naturorienterande ämne och matematik.

Av *Årsredovisning 2019* framgår att "obehöriga lärare får kompetensutbildning genom en intern obligatorisk utbildningsinsats och alla obehöriga lärare har en mentor". Ansvarig utvecklingsledare informerar om att insatsen fortfarande pågår och att

2020-12-18

utbildningen genomförs i moduler för att öka flexibiliteten. På detta sätt kan personal erbjudas att delta kontinuerligt och också till de delar som är angelägna för respektive individ.

Kommunen vidtar också andra åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen, enligt utvecklingsledare. Det handlar bland annat om:

- Lärarlyft, primärt för utbildning till specialpedagog och speciallärare. Vid tiden för granskningen deltar två medarbetare i utbildning för att bli speciallärare och en för att bli specialpedagog. Utbildningen finansieras genom statsbidrag och kommunal egenfinansiering.
- Samverkan med Sjuhäradskommunerna och Högskolan i Borås för utbildning till lärare i fritidshem. Intagning görs av högskolan och bedrivs som en ordinarie utbildning, för övriga kostnader står respektive kommun.²⁷ Vid tiden för granskningen deltog två personer i utbildningen.
- Stöd till lärare som efterfrågar kompetensutveckling och som kan beviljas insatser av rektor och verksamhetschef. Medel finns dels inom rektors budget, dels hos utvecklingsledare, efter beslut av verksamhetschef.

Utvecklingsledaren anger att sektorn håller på att ta fram en långsiktig plan på tre år för kompetensförsörjningen och att det även pågår ett arbete central på kommunens HR-avdelning

3.4.1 Bedömning

Vi konstaterar att undervisning bedrivs av legitimerade lärare i ungefär lika hög grad i Ulricehamns kommun som i riket som helhet. Det skiljer dock en del mellan skolenheterna i kommunen. Undervisning sker dock i flera ämnen av lärare som inte är behöriga. Kommunens skolstruktur försvårar rekrytering av behörig personal, särskilt i små ämnen, till små skolenheter. Vi ser brister i likvärdighet.

Vi konstaterar att kommunen arbetar med kompetens- och försörjningsfrågan på olika sätt, vilket är avgörande för att säkra kompetensförsörjningen. Vi bedömer att insatser för att säkra kompetensförsörjningen bör intensifieras. Vi anser att det är mycket viktigt att en kompetensförsörjningsplan upprättas som på kort och på lång sikt identifierar kompetensförsörjningsbehovet på respektive skolenhet och som innehåller adekvat analys och åtgärder att vidta.

3.5 Systematiskt kvalitetsarbete

Bestämmelser om systematiskt kvalitetsarbete i förskola och skola finns i 4 kap. skollagen. I lagen framgår att arbetet ska bedrivas på huvudmanna- och enhetsnivå och bestå av planering, uppföljning och utveckling. Arbetet ska utgå från målen för verksamheten som formuleras i lag, förordningar och andra styrdokument. Fokus får alltså inte bara ligga på kunskapsmålen. Det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå ska bygga på verksamheternas kvalitetsarbete. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

²⁷ Den studerande arbetar 60 procent, studerar 50 procent och får betalt för 80 procent.

2020-12-18

Enligt sektor lärandes beskrivning av det systematiska kvalitetsarbetet ska det bedrivas efter modellen:

- verksamhetsplan,
- aktiviteter,
- genomföra, utvärdera och analysera, och
- kvalitetsrapport.

”Verksamhetsplanen upprättas utifrån analyserna i föregående läsårs kvalitetsrapport.”²⁸

På enhetsnivå bedrivs det systematiska kvalitetsarbetet av lärare och rektorer. Syftet är att göra uppföljningar kontinuerligt, men i intervjuer med lärare framgår att det främst blir i början och slutet av läsåret. Lärarna ska följa upp elevernas kunskapsutveckling i den digitala lärplattformen Infomentor. På en del skolor används Infomentor som lärplattform i det kontinuerliga arbetet, medan det på andra enheter främst är Google classroom som används. All bedömning görs dock i infomentor. Detta system har även vårdnadshavarna tillgång till.

Rektorerna menar att det är tydligt att de ansvarar för kvalitetsarbetet på sin respektive enhet. Kvalitetsarbetet ska bedrivas i systemet STRATSYS, vilket alla chefer inklusive kommunstyrelsens politiker har tillgång till. Enheternas kvalitetsrapporter sammanställs på verksamhetsnivå och sedan av skolchef på sektorsnivå. Vid tiden för granskningen förefaller det ännu inte ha skrivits någon sektorsövergripande kvalitetsrapport. Den finns ännu så länge bara på verksamhetsnivå.

Vid Skolinspektionens regelbundna kvalitetsgranskning hösten 2019 konstaterades att ett utvecklingsarbete behövde inledas. Det gällde till exempel analys och åtgärder av studieresultat och resultat avseende trygghet.²⁹ Även efter uppföljningen ansåg myndigheten att huvudmannen inte hade visat att analysen gav svar på frågor om ”varför resultaten ser som de gör”.³⁰ Skolinspektionen påpekar också att syftet med analysen är att vidta åtgärder.

Kommunstyrelsen följer genom sektor lärande i sin *Årsredovisning 2019* upp två mål som berör grundskolan:

- ”Andel behöriga elever till något program på gymnasiet ska öka.” Målvärdet är satt till 100 procent.
- ”Andelen elever i årskurs 6, i kommunen, med godkända betyg ska öka.” Målvärdet är satt till 100 procent.

I grundskolans kvalitetsrapport för läsåret 2019-2020 framgår att sektor lärande, under de senaste åren, har arbetat för att bygga upp en struktur och systematik i kvalitetsarbetet. År 2017 gjordes en resurs- och behovsanalys inom sektorn. Vid analysen av den kartläggningen framkom det tre utvecklingsområden vilka har blivit till tre fokusområden:

²⁸ Mall *Kvalitetsrapport*, BUC 2019/2020, sid. 4

²⁹ Dnr-SI 2019:6009, 2019-11-21, Skolinspektionen

³⁰ Dnr-SI 2019:6009, 2020-09-25, Skolinspektionen

2020-12-18

- Digitalisering
- Inkludering
- Övergångar

Som prioriterade områden inför analys har sektor lärande identifierat sju analysfaktorer som påverkar måluppfyllelse. Därmed är dessa prioriterade inför analysarbetet, från enhetsnivå till sektorsnivå. De sju faktorerna är:

- Betygsnivåer
- Kön
- Åtgärdsprogram
- Nyanländas lärande
- Skolnärvaro
- Trygghet och studiero
- Lärarbehörighet

Fokusområden och de sju analysfaktorerna är grundplattformen för det systematiska skolutvecklingsarbetet inom sektorn.”

Hur arbetet med fokusområdena ska bedrivas är dokumenterat i handlingsplan *Ökad måluppfyllelse för alla elever i sektor lärande 2020-2021*. Dokumentet är fastställt av barn- och utbildningschefen (skolchef) och gäller från och med 2020-06-01 till och med 2021-06-30. I handlingsplanen framgår vilka åtgärder som ska vidtas och var ansvaret ligger.

Av handlingsplanen framgår åtgärder såsom:

- inrättande av flexgrupper
- PALS – ”evidensbaserad modell som utvecklar och bygger en god lärandemiljö för alla elever, personal och föräldrar genom positiva handlingar och delaktighet. Arbetet görs i samverkan med Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa, VGR.”³¹
- ”NYA – riktade insatser för nyanlända barn och elevers lärande”³²
- ”Långsiktig plan för att öka måluppfyllelsen i matematik i grundskolan”³³

I verksamhetschefens rapport för grundskolan redovisas kunskapsresultat och resultat av brukarundersökningar. Måluppfyllelsen bedöms i förhållande till uppsatta mål med en färgmarkering: grön, gul eller röd. Varje uppsatt måls måluppfyllelse analyseras och åtgärder eller insatser för utveckling identifieras. Då arbetet i det digitala uppföljningssystemet STRATSYS sedan 2018 har varit under utveckling har det inte skrivits någon rapport i vilken alla verksamheters kvalitetsarbete sammanställts. För

³¹ Uppdragsbeskrivning PALS Grundskola Ulricehamn, uppdaterad 2019-12-12

³² Åtgärdsplan NYA – Nyanländas lärande, Ulricehamns kommun 2020-06-18

³³ Grundskolans handlingsplan för ökad måluppfyllelse i matematik 2020-2024, antaget av barn- och utbildningschef 2020-06-01

2020-12-18

innevarande läsår kommer en kvalitetsrapport att ställas samman utifrån kvalitetsarbetet i alla verksamheter. För denna rapport finns en mall framtagen.³⁴

Enligt skolchef redovisas kvalitetsrapporten för kommunstyrelsen en gång årligen; i denna redovisning ingår uppföljning av kunskapsresultaten under föregående läsår. Vid ett sammanträde i januari eller februari redovisas kunskapsresultaten utifrån decemberbetygen. Vid ytterligare ett tillfälle redovisas uppgifter om kränkande behandling. Kvalitetsarbetet för läsåret 2019/2020 redovisades senast för kommunstyrelsen den 3 september 2020. Utvecklingsledaren redogjorde för resultat, verksamhetscheferna för analys och skolchefen för pågående processer; vad som pågår och vad som har tillkommit sedan sist. Redovisningen finns i power-point-format.³⁵ Kommunstyrelsens ledamöter ställer frågor.

Varannan vecka träffar skolchefen de fyra politiker i kommunstyrelsen som har ett särskilt ansvar för skolan. Genom dem har kommunstyrelsen därför alltid tillgång till aktuell information från verksamheten. Vilket redan har framgått av rapporten har också kommunstyrelsen fattat beslut för att komma till rätta med brister som identifierats i kvalitetsarbete eller annars uppstått i verksamheten. Det gäller till exempel inrättande av flexgrupper och resurser för assistenter till barn med diabetes.

Kommunstyrelsen träffar inte rektorerna kontinuerligt. Däremot kan rektorer bjudas in till kommunstyrelsen då något särskilt behöver belysas, till exempel har högstadierektorer informerat om hur kunskapsresultaten följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå, enligt skolchef.

Enligt utvecklingsledare görs avstämningar även i mitten av höst- respektive vårtermin på enhetsnivå. Om det finns skäl att lyfta måluppfyllelsen med kommunstyrelsen vid dessa avstämningar finns det möjlighet till det. Det har dock inte behövts, enligt utvecklingsledare.

Av intervjuer framgår att kommunstyrelsen inte särskilt har följt upp förutsättningar för likvärdig skola.

3.5.1 Bedömning

Vi bedömer att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med skollagens skrivning om kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Vi konstaterar att kunskapsresultat och uppföljning av andra mål på verksamhetsnivå analyseras och behov av åtgärder identifieras och förslag på åtgärder ges. Vi bedömer att huvudmannens kvalitetsarbete ligger till grund för att åtgärda brister och utveckla utbildningen.

³⁴ Mall för kvalitetsrapport – BUC – komplettering.

³⁵ *Kvalitetsrapport* läsåret 2019-2020, sektor lärande, Ulricehamns kommun

3.6 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Vi kan konstatera att kostnaden per elev i grundskolan i Ulricehamn är lägre än snittkostnaden per elev i län och rike och att andelen elever som inte når kunskapskraven i alla ämnen är förhållandevis hög. Det sistnämnda kan bero på avsatta resurser.

De resurser som finns tillgängliga fördelas ut till skolenheter med hänsyn till bland annat elevantal och skolenheternas storlek, men även efter elevers olika förutsättningar och behov genom att hänsyn tas till socioekonomisk struktur, men även efter kvalitativ bedömning. Vi bedömer att resurser fördelas i enlighet med lag efter elevers olika förutsättningar och behov. Även rektor fördelar resurser efter elevers olika förutsättningar och behov, men vi bedömer det inte vara säkerställt att det kan göras i den grad som rektor skulle ha gjort om resurserna vore större.

Förutsättningarna att möta elever med utländsk bakgrund är inte helt likvärdiga i kommunen. Det finns organisatoriska brister som både försvårar för den enskilde eleven att nå målen och är författningsvidriga. Det gäller att undervisning i modersmål sker på tid då annan undervisning pågår och att elever inte kan delta i modersmål eller får studiehandledning på modersmål eller deltaga i annan insats på grund av att skolskjutstider. Eleverna får inte heller studiehandledning på modersmål i den omfattning som krävs.

Elever i behov av särskilt stöd får det, men inte alltid i den form eller den omfattning som krävs. Åtgärder vidtas inom en rad områden för att stärka enheternas förutsättningarna att möta elevernas behov. Det handlar både om insatser i klassrummet och om inrättande av flexgrupper samt samverkan med socialtjänst och region.

Tillgången till legitimerade och behöriga lärare i Ulricehamns kommun är ungefär som i riket i stort. Det skiljer dock mellan skolenheterna. I intervjuer har dock framgått att rektorerna, oberoende av skolans storlek, upplever sig ha haft lättare att rekrytera personal inför innevarande läsår än tidigare. För små skolenheter är det dock svårt att kunna rekrytera legitimerade och behöriga lärare i praktiskt-estetiska ämnen. På enhets- och huvudmannanivå görs, med eller utan stöd i statsbidrag, vissa insatser för att trygga kompetensförsörjningen. Det har främst gällt speciallärare, specialpedagoger och lärare i fritidshem. Vi bedömer att insatser för att säkra kompetensförsörjningen på kort och på lång sikt och särskilt vid små skolenheter bör intensifieras.

Vi anser att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med lag och att arbetet ligger till grund för åtgärder då brister identifierats.

Mot bakgrund av vår granskning bedömer vi att kommunens grundskolor inte fullt ut har förutsättningar att erbjuda likvärdig utbildning, och att det finns brister att åtgärda för att öka måluppfyllelsen i kommunens grundskolor.

Vi bedömer att kommunstyrelsen

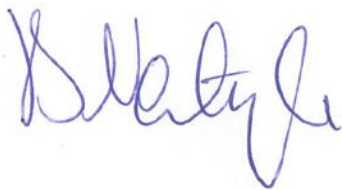
- ska tillse att modersmål och studiehandledning erbjuds och genomförs i enlighet med lag och förordning. (10 kap. 5 § SkoL, 5 kap. 4 och 8 §§ skolförordningen)
- ska tillse att elevhälsan främst är förebyggande och hälsofrämjande. (2 kap. 25 § 1 st. SkoL)

Ulricehamns kommun
Granskning av likvärdig skola

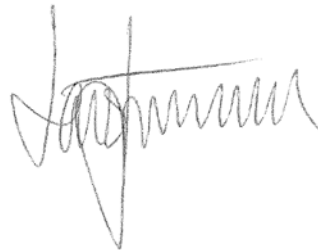
2020-12-18

- bör följa upp att alla elever får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller både form och omfattning av insats. (3 kap. 8 § 3 st. SkoL)
- bör öka sin kunskap om kompetensförsörjningen och eventuellt besluta om kompetensförsörjningsplan, med nuläge och åtgärder, på kort och lång sikt, och särskilt beakta förutsättningar vid små skolenheter.
- bör, i det systematiska kvalitetsarbetet, särskilt och kontinuerligt följa upp förutsättningar för likvärdig skola.

KPMG AB

Joakim Nertyk
Certifierad kommunal revisor, specialist

Lars Jönsson
Certifierad kommunal revisor, kundansv.

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.

Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Tid och plats Torsdag den 6 maj 2021 kl. 08:00-16:11, i Åsunden, Stadshuset, digitalt via Teams.

Paragrafer §§ 115 - 145

Beslutande ledamöter	Roland Karlsson	C	Ordförande
	Wiktor Öberg	M	Vice ordförande
	Klas Redin	S	
	Mikael Dahl	C	
	Emma Claesson	S	§§ 119-120, 122-145
	Niclas Sunding	SD	§§ 115-120, 122-145
	Mikael Levander	NU	§§ 115-120, 122-145
	Sebastian Gustavsson	M	
	Lisa Åkesson	NU	
	Inga-Kersti Skarland	S	
	Dan Ljung	V	
	Mats Bogren	NU	§§ 115-120, 122-135, 137-145
	Frida Edberg	KD	§§ 115-120, 122-145
	Adela Brkic Carlsson	L	
Aila Kiviharju	SD	§§ 115-120, 122-145	
Tjänstgörande ersättare	Liselotte Andersson	C	§ 136 ersätter Mats Bogren p.g.a. jäv
	Ziad Makrous	C	§ 121 ersätter Mikael Levander p.g.a. jäv
	Jan-Åke Claesson	C	§ 121 ersätter Mats Bogren p.g.a. jäv
	Catharina Örtendahl Rylid	M	§ 121 ersätter Frida Edberg p.g.a. jäv
	Leif Dahl	S	§§ 115-118 ersätter Emma Claesson
	Tommy Mårtensson	S	§ 121 ersätter Emma Claesson p.g.a. jäv
	Jan-Henric Henningson	SD	§ 121 ersätter Aila Kiviharju p.g.a. jäv
	Ingemar Gustafsson	SD	§ 121 ersätter Niclas Sunding p.g.a. jäv
Ersättare	Liselotte Andersson	C	§§ 115-120, 122-135, 137-145
	Ziad Makrous	C	§§ 115-120, 122-145
	Jan-Åke Claesson	C	§§ 115-120, 122-145
	Catharina Örtendahl Rylid	M	§§ 119-120, 122-145

Tillkännagivande av justerat protokoll

Nämnd **Kommunstyrelsen**

Sammanträdesdatum **2021-05-06**

Paragrafer **115-145**

Datum då anslaget

Datum då publiceringen

publiceras **2021-05-12**

upphör

2021-06-03

Förvaringsplats för

protokollet **Stadshuset**

Protokollet justeras digitalt

Maria Winsten

.....

Underskrift

Ordförande sign

Justerande sign

Utdragsbestyrkande

Leif Dahl	S	§§ 119-120, 122-145
Tommy Mårtensson	S	§§ 115-120, 122-145
Anna-Karin Antilla Sellberg	S	
Jan-Henric Henningson	SD	§§ 115-120, 122-145
Ingemar Gustafsson	SD	§§ 115-120, 122-145
Sten Selin	L	§§ 115-120, 122-145
Cristina Bernevång	KD	§§ 115-120, 122-145
Kerstin Berggren	MP	

Justerare Dan Ljung (V)

Justeringsdag 11 maj

Övriga	Gustaf Olsson	kommunchef
	Magnus Andersson Neumann	socialchef
	Gülsen Özdenkos	barn- och utbildningschef
	Isabelle Wikström	servicechef
	Ulrica Fagerson	ekonomichef
	Roland Ödh	HR-chef
	Eva Wallin	kommunikationschef
	Sebastian Olofsson	samhällsbyggnadschef
	Lena Brännmar	kanslichef
	Susanne Åhman	planeringschef
Linnéa Svensson	kommunsekreterare	
Maria Winsten	kommunsekreterare förste	

Underskrifter

Sekreterare Protokollet justeras digitalt

Maria Winsten

Ordförande Protokollet justeras digitalt

Roland Karlsson

Justerare Protokollet justeras digitalt

Dan Ljung

Justerare _____

Ordförande sign	Justerande sign		Utdragsbestyrkande
-----------------	-----------------	--	--------------------

§ 132/2021

Svar på granskningsrapport likvärdig skola

Dnr 2021/51

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens svar på granskningsrapporten om likvärdig skola och översänder svaret till revisorerna.

Sammanfattning

Kommunens revisorer har genomfört en granskning av likvärdig skola. Granskningen har genomförts i syfte att pröva om kommunstyrelsen erbjuder en likvärdig skola till eleverna inom grundskolan.

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer granskat likvärdigheten i skolväsendet i Ulricehamns kommun.

Utifrån vad som framkommit vid granskningen bedömer KPMG att kommunstyrelsen

- Ska tillse att modersmål och studiehandledning erbjuds och genomförs i enlighet med lag och förordning (10 kap. 5 § Skollagen, 5 kap. 4 och 8 §§ skolförordningen).
- Ska tillse att elevhälsan främst är förebyggande och hälsofrämjande.
- Bör följa upp att alla elever får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller både form och omfattning av insats.
- Bör öka sin kunskap om kompetensförsörjningen och eventuellt beslut om kompetensförsörjningsplan, med nuläge och åtgärder, på kort och lång sikt och särskilt beakta förutsättningar vid små skolenheter.
- Bör, i det systematiska kvalitetsarbetet, särskilt och kontinuerligt följa upp förutsättningar för likvärdig skola.

Kommunens revisorer vill att kommunstyrelsen, med anledning av det som beskrivs i KPMG:s rapport Granskning av likvärdig skola, kommenterar och lämnar besked om åtgärder beträffande de brister i verksamheten som redovisas.

Kommunens revisorer avser i första hand de brister som rör undervisningen i modersmål, studiehandledning på modersmål och tillgång i tillräcklig omfattning av särskilt stöd för de elever som behöver det.

Kommunens revisorer frågar även om kommunstyrelsen ser något samband mellan den förhållandevis höga andelen elever som inte når kunskapskraven och den mängd resurser som avsätts för verksamheten samt hur dessa fördelas.

Förvaltningen redovisar i en rapport vilka åtgärder som har vidtagits inom de bristområden som beskrivs i rapporten Granskning av likvärdig skola, samt kostnaderna för insatserna.

Kommunstyrelsen anser att det kan finnas samband mellan den förhållandevis höga andelen elever som inte når kunskapskraven och den mängd resurser som avsätts för verksamheten samt hur dessa resurser fördelas.

Ordförande sign	Justerande sign		Utdragsbestyrkande
-----------------	-----------------	--	--------------------

Som återrapporteringen anger pågår det flera åtgärder och olika insatser för en högre måluppfyllelse, både kompetensutveckling för personal men också gällande den fysiska- och psykosociala lärmiljön för elever. Det har dock gått för lite tid för att se resultat av åtgärderna. Mera resurser i form av budget skulle naturligtvis underlätta för verksamheten att möta behoven hos alla elever, men det är heller inte per automatik att det leder till högre måluppfyllelse vilket gör att sambandet mellan måluppfyllelse och resurser är en komplex fråga.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2021-05-15 från barn- och utbildningschef
- 2 Återrapportering KPMG 2021 - granskning av likvärdig skola - sektor lärande
- 3 Följebrev granskningsrapport likvärdig skola
- 4 Revisionsrapport - Granskning av likvärdig skola

Ordförandens förslag till kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens svar på granskningsrapporten om likvärdig skola och översänder svaret till revisorerna.

Förslag till beslut på mötet

Mikael Levander (NU) och Mikael Dahl (C) yrkar bifall till ordförandens förslag till beslut.

Klas Redin (S) yrkar på återremiss med motiveringen: I rapporten riktas hård kritik från kommunens revisorer. På punkt efter punkt är bedömningen att kommunstyrelsen inte i tillräcklig utsträckning har tillsett att huvudmannen kan erbjuda en likvärdig utbildning. Ordförandens förslag om att ställa sig bakom svaret från förvaltningen och översända det till revisorerna är inte tillräckligt. Mot bakgrund av att kommunen inte når de uppställda målen när det gäller elevernas måluppfyllelse så behöver det föras breda politiska samtal om eventuellt ytterligare åtgärder.

Jag yrkar att ärendet återremitteras för att möjliggöra breda politiska samtal när det gäller svar på granskningsrapporten och måluppfyllelsen i skolan.

Adela Brkic Carlsson (L), Dan Ljung (V) och Frida Edberg (KD) yrkar bifall till Klas Redins återremissyrkande.

Mikael Dahl (C) och Mikael Levander (NU) yrkar avslag på Klas Redins (S) yrkande om återremiss.

Beslutsgång

Ordförande frågar om kommunstyrelsen avser avgöra ärendet idag eller återremittera ärendet och finner att kommunstyrelsen beslutat att avgöra ärendet idag.

Ordföranden frågar sedan om kommunstyrelsen avser besluta enligt ordförandens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Reservation

Klas Redin (S), Emma Claesson (S), Inga-Kersti Skarland (S), Dan Ljung (V) och Adela Brkic Carlsson (L) reserverar sig mot beslutet.

Ordförande sign	Justerande sign		Utdragsbestyrkande
-----------------	-----------------	--	--------------------

Beslut lämnas till
Revisionen
Kommunchef
Barn- och utbildningschef
Verksamhetschef grundskola
Hemsidan

Ordförande sign	Justerande sign		Utdragsbestyrkande
-----------------	-----------------	--	--------------------

Rapport

ÅTERRAPPORTERING FÖR KPMG:S GRANSKNING AV LIKVÄRDIG SKOLA 2020

2021-04-15

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Ulricehamns kommun
Sektor lärande

Gülsen Özdenkos
Barn- och utbildningschef

Innehåll

1	Bakgrund till rapporten.....	4
2	Syfte med rapporten.....	4
3	Kritikområden.....	4
3.1	Modersmål och studiehandledning.....	4
3.1.1	Kritikområde.....	4
3.1.2	Åtgärder.....	4
3.1.3	Budgetkonsekvens.....	6
3.2	Förebyggande och främjande elevhälsa.....	7
3.2.1	Kritikområde.....	7
3.2.2	Åtgärder.....	7
3.2.3	Budgetkonsekvens.....	9
3.3	Särskilt stöd.....	11
3.3.1	Kritikområde.....	11
3.3.2	Åtgärder.....	11
3.3.3	Budgetkonsekvens.....	12
3.4	Kompetensförsörjning.....	12
3.4.1	Kritikområde.....	12
3.4.2	Åtgärder.....	12
3.4.3	Budgetkonsekvens.....	12
3.5	Likvärdig skola.....	12
3.5.1	Kritikområde.....	12
3.5.2	Åtgärder.....	12
3.5.3	Budgetkonsekvens.....	13

1 Bakgrund till rapporten

Revisionen i Ulricehamns kommun gav under hösten 2020 KPMG i uppdrag att göra en granskning av likvärdigheten inom grundskolan. KPMG skriver:

För att ge alla elever möjlighet att få en likvärdig undervisning så måste likvärdiga förutsättningar säkerställas. Alla elever ska få tillräcklig stimulans för att kunna uppnå hela sin personliga och begåvningsmässiga potential. Skolan måste fortsätta utjämna skillnader i resultat som till exempel beror på föräldrars utbildningsbakgrund eller om man är utrikesfödd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

2 Syfte med rapporten

Denna rapport syftar till att beskriva de åtgärder som grundskolan i Ulricehamn har påbörjat samt kommer att påbörja och klargör på så vis hur de kritikområden som KPMG har lämnat i sin redogörelse tas om hand.

3 Kritikområden

3.1 Modersmål och studiehandledning

3.1.1 Kritikområde

Vi bedömer att kommunstyrelsen ska tillse att modersmål och studiehandledning erbjuds och genomförs i enlighet med lag och förordning. (10 kap. 5 § SkoL, 5 kap. 4 och 8 §§ skol-förordningen.

3.1.2 Åtgärder

NYA – Nyanländas lärande

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att genomföra systematiska insatser i syfte att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda barn och elever som är nyanlända eller har ett annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Inom ramen för detta uppdrag erbjöd Skolverket år 2019 Ulricehamns kommun möjlighet till samverkan och riktat stöd. Målet är högre måluppfyllelse i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet likaså att förbättra förutsättningarna för goda kunskapsresultat för eleverna i grund - och gymnasieskolan samt inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Skolverket och Ulricehamns kommun tecknade en överenskommelse om samverkan och efter en genomförd nulägesanalys i samverkan med Skolverkets processtödjare 2020 togs en åtgärdsplan fram. Skolverket fattade därefter beslut om vilka insatser som myndigheten kan ge ekonomiskt stöd för och en överenskommelse formulerades och skrevs under.

Ulricehamns kommun har i sin åtgärdsplan gällande riktade insatser för nyanländas lärande identifierat behov av att utveckla och förbättra bemötande av och förväntningar på barn och elever som är nyanlända eller har ett annat modersmål än svenska. Vidare finns ett identifierat

behov av att stärka de interkulturella kunskaperna, utveckla undervisningen så att den bättre anpassas utifrån nyanlända barn och elevers förutsättningar och behov samt att öka samsynen kring hur undervisningen kan ge eleverna stöd i den parallella språk- och kunskapsutvecklingen.

Målet är att varje barn och elev ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling genom samsyn inom sektor lärande samt göra det svenska skolsystemet tillgängligt och begripligt för barn, elever och vårdnadshavare. Varje pedagog ska känna sig förtrogen med sin förmåga att möta elever med flerspråkig bakgrund där språket är mål och medel för kunskapsutveckling. I de pågående utbildningsinsatserna, som är framtagna utifrån de identifierade behoven, deltar rektorer och undervisande personal samt annan personal som arbetar inom skolverksamhet, till exempel elevhälsopersonal, lokalvårdare och kostpersonal. För att få samsyn för både ansvarig lärare och studiehandledare kommer klasslärare, modersmålslärare och studiehandledare att delta i utbildningarna *Det globala klassrummet* och *Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt*. Utbildningarna genomförs i samverkan med Högskolan Väst, som ansvarar för innehållet i utbildningsinsatsen. Utbildningsinsatsen startade i januari 2021 med utbildning för rektorer och utbildningen för samtalsledare startar i maj 2021. Insatsen för all pedagogisk personal påbörjas i januari 2022.

Metodikerna i utbildningsinsatsen bygger på kollegialt lärandet i samtalsgrupper som utgår från filmer, litteraturläsning och praktiska uppgifter. Samtalsgrupperna leds av i verksamheten utsedda samtalsledare. Genom utbildningsinsatsen och ett löpande och aktivt samverkande och utvecklande arbete mellan rektor, ordinarie lärare och modersmålslärare/studiehandledare kan samplanering, kvalitet och utförande utvecklas och säkerställas.

Modersmål och studiehandledning

I kommunen bedrivs modersmålsundervisning i 20 språk (april 2021) och studiehandledning i ytterligare ett språk. Det finns (april 2021) 27 modersmålslärare vilka alla utom två bedriver både modersmålsundervisning och studiehandledning. Dessa två bedriver enbart studiehandledning. Sektor lärande har cirka 400 elever i verksamheten modersmål, från förskoleklass till gymnasiet, och cirka 200 elever får studiehandledning. I de stora språken arabiska och dari finns det flera lärare medan det i de övriga och mindre språken finns en lärare för respektive språk.

Sektorn erbjuder i dag modersmålsundervisning till alla elever där antalet elever är fem eller fler inom samma modersmålsundervisning. I de fall sektorn inte erbjuder modersmålsundervisning, beror detta på att det är för få elever som ansökt om att få läsa språket.

Modersmålsundervisning ska ligga utanför garanterad undervisningstid, det vill säga att det inte får bedrivas då andra ämnen finns på schemat. Det betyder således att en del av modersmålsundervisningen hamnar sist på dagen. Likaså spelar den rådande skolstrukturen med många små enheter roll då befintliga studiehandledare/modersmålslärare har ett stort geografiskt område att förflytta sig inom. Ett resultat av detta blir i vissa fall att läraren måste lägga en del av sin arbetstid till att resa. Det innebär i sin tur att elever som i vanliga fall har skolskjuts hem i samband med ramtiden, alltså den tid som anges som mått för skolskjutstider bland annat, inte skulle ha kunnat delta i modersmålsundervisningen om inte extra skolskjuts hade skjutits till, vilket har gjorts från vårterminen 2021. För att undvika att lägga

modersmålsundervisningen utanför ramtiden kan man även lägga om en del av den till fjärrundervisning. Detta är görligt, men kommer även det att kräva en del kostnader, bland annat då det behövs en annan vuxen tillsammans med eleverna under lektionen.

I dagsläget finns det en svårighet i att rekrytera lämpliga lärare, både inom modersmålsundervisning och studiehandledning, vilket beror på att kommunen i flera av de mindre språken inte kan erbjuda en hög sysselsättningsgrad samt att läraren behöver ha goda språkkunskaper både i sitt modersmål och i svenska, likaså en pedagogisk utbildning. För att kunna locka lärare till Ulricehamns kommun krävs det att sektorn kan erbjuda en högre tjänstgöringsgrad. Planering pågår inom ramen för *Heltid som norm*, för att möjliggöra det. Det krävs även kompetensutveckling. Detta kan ske genom en lärarutbildning, vilken är på tre till fem år. Några kommer även att behöva läsa grundläggande behörighet för att komma in på lärarutbildning. Här behöver sektorn fundera över om man kan erbjuda detta på halvfart med tjänstledighet.

3.1.3 Budgetkonsekvens

NYA – Nyanländas lärande

Insatserna ska genomföras under perioden 2020.08.17 - 2022.12.31. Under genomförandet tilldelas Ulricehamns kommun 4 350 000 kr från Skolverket för att täcka kostnader för utbildningsinsatserna.

Beräknad kostnad vid heltid som norm även för modersmålslärare:

Cirka 6 heltidstjänster á 28 000 kr + sociala avgifter 40,15%

= 39 242 X 12

= 470 904 kr X 6

= 2 825 424 kr/år.

Ökad budget för studiehandledning

Antalet elever som har modersmålsundervisning håller sig ganska konstant mellan åren, men att beräkna kostnaden för en utökad studiehandledning är mer komplicerat i och med att dels andelen elever som är i behov av studiehandledning varierar, dels att dessa elever har olika behov av antal timmar. Beräknar man en kostnad bör det även tas hänsyn till att varje klasslärare/ämneslärare ges möjlighet att ha ett regelbundet samarbete med studiehandledaren. Det många gånger oregelbundna behovet av studiehandledning innebär också att det bör finnas en flexibilitet i organisationen så en viss övertalighet finns för att snabbt kunna sätta in resurser när de krävs. En elev kan ha svårigheter inom ett område i matematik men däremot klara andra områden med enbart ordinarie lärare hjälp.

Beräknad kostnad för modersmålsundervisning som fjärrundervisning:

Fjärrundervisning betyder att det måste finnas till exempel en lärarassistent i klassrummet under undervisningen, mellan 5 och 10 timmar i veckan

=250 kr/timme + sociala avgifter 40,15%

=350 kr/timme X 20-40 timmar

= 7 008 kr – 14 015 kr/månaden X 12

Detta ger en kostnad på mellan 84 090 kronor och 168 180 kronor per år.

Kostnad i samband med lärarutbildning/grundläggande behörighet

Detta är svårt att beräkna, men kostnader kan tillkomma för vikarier den tid som den studerande läser. Likaså om sektorn beslutar att bekosta en del av tjänstledigheten såsom man i dagsläget gör för de som läser grundlärarutbildning mot fritidshem.

Kostnader för skolskjuts i samband med modersmålsundervisning

Det är svårt att ange en summa för hur mycket skolskjutskostnaden skulle öka om fler elever ska ha modersmålsundervisning utanför garanterad undervisningstid i de fall den även hamnar utanför ramtiden. Detta är någonting som sektorn måste se över.

3.2 Förebyggande och främjande elevhälsa

3.2.1 Kritikområde

Vi bedömer att kommunstyrelsen ska tillse att elevhälsan främst är förebyggande och hälsofrämjande. (2 kap. 25 § 1st. Skoll)

3.2.2 Åtgärder

Samverkan för ungas hälsa

2018 – 2019 ingick Ulricehamns kommun i SKR:s¹ pilotstudie med syftet att i samverkan mellan sektor lärande, IFO (Socialtjänstens Individ- och familjeomsorg), Primärvården (Närhälsan och Hälsobrunnen) och BUP (Barn- och ungdomspsykiatri) ta fram en elevhälsobaserad modell för att öka tillgängligheten till effektiva stöd- och behandlingsinsatser riktade till barn och unga som visar tidiga tecken eller risk för psykisk ohälsa. Efter åren i pilotstudien beslutades att arbetet inte längre skulle vara ett projekt, utan istället fortsätta i samma omfattning utifrån en specifik Ulricehamnsmodell. I och med den handlingsplan som arbetades fram och upprättades i samverkan under projektiden, har man etablerat en god form för samverkan samt samlat kunskap och erfarenheter. Detta kommer nu till nytta i det fortsatta arbetet i det vi kallar Ulricehamnsmodellen.

I Ulricehamnsmodellen finns en operativ grupp, vilken är placerad under kommunens arbetsgrupp *Barn- och unga*. Gruppen med alla dess professioner, kunskaper och erfarenheter har ett tydligt fokus på samverkan för barn och ungas hälsa. Utifrån de prioriterade områdena i modellens handlingsplan arbetar den operativa gruppen med processer, vilka tydliggörs i en aktivitetsmall. I den synliggörs vilken aktivitet som ska göras och på vilket sätt, samt vem som ansvarar för detta och under vilken tidsram. Exempel på aktiviteter som har genomförts och som fortfarande genomförs är arbete med SIP (samordnad individuell plan). Det har skapats en strukturerad mall att följa vid samverkansmöten, en *Stödteamslista* med tydliga kontaktinformationer och en *Vårdlista*. Detta för att man internt ska kunna hitta varandra snabbare. Likaså har det skapats *Föräldrastödsgrupper*. Fokus ligger på samverkan för att tidigt och gemensamt hitta och skapa insatsmöjligheter.

PALS

Implementeringen av skolmodellen PALS är en del i det skolutvecklingsarbete som bedrivs inom alla grundskolor och grundsärskolor i Ulricehamns kommun. Arbetet påbörjades 2018

¹ SKR = Sveriges Kommuner och Regioner

och är ett fortlöpande arbete med arbetsgrupparbete kontinuerligt på varje skola. Utvärdering av arbetet sker varje läsår.

PALS är en evidensbaserad modell som riktar sig till skolans personal och ska ge verktyg för att stödja eleverna under skolvardagen på ett så bra sätt som möjligt.

PALS utvecklar och bygger en god lärandemiljö för alla skolans elever, anställda och föräldrar genom positiv handling och delaktighet. En trygg lärandemiljö kännetecknas av tydliga förväntningar på social kompetens, kunskapsmål och positivt beteende.

Arbetet görs i samverkan med VGR² och *Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa* i Göteborg.

Utveckla elevhälsokompetensen

Ett systematiskt elevhälsoarbete handlar om att kontinuerligt följa upp och vidareutveckla skolans förmåga att möta elevers olika och specifika behov. Fokus ligger på att förbättra förutsättningarna för elevernas lärande, utveckling och hälsa³.

Fram till innevarande läsår har alla elevhälsoteam inom grundskolan utom ett genomgått Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) utbildning för förebyggande och hälsofrämjande elevvårdsarbete. Den sista skolan att genomgå utbildningen påbörjar den hösten 2021. Kompetensutvecklingen fokuserar på att bygga upp ett systematiskt elevhälsoarbete som handlar om att kontinuerligt följa upp och vidareutveckla skolans förmåga att möta elevers olika och specifika behov. Målsättningen är att förbättra förutsättningarna för elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Flexgrupper

Vid tiden för åiterrapportering har sektor lärande tre kommunövergripande flexgrupper (Gällstads skola, Timmele skola och Stenbocksskolan) vilka arbetar med elever där den stora skolans sammanhang har svårt att möta behoven. Särskilda undervisningsgrupper inom egen budget finns även på andra skolor i kommunen. De fyra centralt placerade specialpedagogerna inom elevhälsan är ett stöd i arbetet med elever med mycket stora behov. Redan nu ser sektor lärande ytterligare behov av att utöka flexgrupperna med ytterligare två tjänster. Dessa förläggs till centralorten. Personal som arbetar i flexgrupperna är i behov av handledning av psykolog i större omfattning än vad som kan ges i dagsläget..

Saknad – efterfrågad

Om en elev inte kommer till skolan och går miste om utbildningen har skolan misslyckats med sitt uppdrag. Därför är det av högsta vikt att skolan arbetar för att elever ska återvända till skolan.

Handlingsplanen för *Saknad - efterfrågad* beskriver processen i närvaroarbetet samt i arbetet med att få tillbaka elever med långvarig problematisk frånvaro till skolan. Den ger ramar, riktlinjer och ska vara en utgångspunkt för hur skolorna i Ulricehamns kommun ska arbeta med ovannämnda. Skolan ska följa och arbeta efter värdegrunden i läroplanen och den trygghetsplan som finns på varje skolenhet.

² VGR = Västra Götalandsregionen

³ SPSM: <https://www.spsm.se/stodmaterial-elevhalsa/introduktion/>

Sedan arbetet påbörjades 2019 har det nu implementerats i årskurs 7-9 och är där en del i det dagliga arbetet och årliga rutiner. Det pågår nu implementering i årskurs F-6 och kommer att gälla även där från och med hösten 2021.

Ledning och stimulans, extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram
Läsåret 2020-2021 har en digital processkarta och arbetsbeskrivningar tagits fram för att för all personal tydliggöra processen gällande ledning och stimulans, extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram⁴. Processkartan ger en tydlig bild av vilka steg som lärare, specialpedagog och rektor ska ta i arbetet med att upptäcka eventuella behov en elev har för att nå måluppfyllelse. Till kartan finns även tydliga exempel på hur både en pedagogisk kartläggning och ett åtgärdsprogram kan formuleras. Elevhälsans insatser utvärderas inte enbart inom skolutveckling och stöd utan är även en del i varje enskild skolas systematiska kvalitetsarbete.

PMO

För att skapa en röd tråd i det främjande och förebyggande arbetet med elevhälsa har Ulricehamns kommun valt att arbeta med det digitala dokumentationssystemet PMO för elevhälsans ärenden. I verktyget finns det stöd för ärendehantering i en gemensam arbetsyta för hela elevhälsoteamet, såsom rektor, biträdande rektor, skolsköterskor, skolkuratorer och specialpedagoger/speciallärare.

I det digitala verktyget finns stöd för ärendehantering och det säkerställer dokumentation av och kring myndighetsbeslut och åtgärder. Verktyget ger en god överblick av dokumentation kring elevhälsans samlade insatser för enskilda elevärenden, både på klassnivå och skolnivå.

Nätverksträffar

Regelbundna och återkommande nätverksträffar för sektorns specialkompetenser inom elevhälsa har funnits länge och under läsåret 2020-2021 har de även kommit att omfatta de specialpedagogiska. Nätverksträffarna är nu en naturlig del i det förebyggande och främjande elevhälsoarbetet. De finns för att de olika yrkeskategorierna ska kunna dela erfarenheter och på så vis verka för likvärdighet och kvalitet i verksamheterna. Träffar finns således för speciallärare och specialpedagoger, skolsköterskor, skolkuratorer och flexgruppernas team.

Bemanning inom elevhälsa

Elevhälsa som begrepp ska genomsyra hela verksamheten och är någonting som all personal ska bedriva. När vi pratar om elevhälsa som en samlad yrkesgrupp⁵, så menar KPMG i sin rapport att tillgången till denna inte är likvärdig: *Vi ser brister i elevhälsans tillgänglighet och bedömer inte att den är likvärdig. Elevhälsan har inte förutsättningar att arbeta samlat främst förebyggande och hälsofrämjande* (s. 17). Sektor lärande har fått ett politiskt uppdrag under 2021, att kartlägga och ta fram ett underlag för att sektorn ska kunna ta ställning till om och hur elevhälsan bör/kan/ska utökas. Arbetet ska presenteras i september 2021.

3.2.3 Budgetkonsekvens

Flexgrupper

Medel är avsatta för att bekosta befintliga flexgrupper, men behov finns att utöka med ytterligare en flexgrupp inom centralorten. I den nya F-6 skolan som planeras byggas, finns det önskemål om att även den ska innehålla en flexgrupp. Detta beräknas att kosta ytterligare

⁴ [Extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram - Skolverket](#)

⁵ [Elevhälsa - Skolverket](#)

två tjänster, det vill säga mellan 650 000 kronor och 700 000 kronor per tjänst och år. Det vill säga totalt ca 1 400 tkr per år.

Samverkan ungas hälsa

Arbetet innebär ingen kostnad för respektive enhet då det är ett arbetssätt. Däremot finns en kostnad för projektledaren på ungefär 350 000 kronor per år. Detta gäller då en halvtidstjänst. Tidigare år har detta kunnat finansieras med ett statsbidrag från Socialstyrelsen, men detta finns inte längre tillgängligt att söka. Projektledaren är även samordnare för PALS.

PALS

Utvecklingsarbetet PALS ingår i den befintliga verksamheten och när det gäller VGR:s utbildning och handledning av instruktörer, innebär inte det några kostnader för kommunen förutom för projektledaren. Sektorn har arrangerat föreläsningar för både personal och vårdnadshavare under läsåret 2019-2020, vilket finansierades med *Folkhälsomedel*. Juni 2021 kommer personal att få ta del av ytterligare en föreläsning som även denna finansieras av *Folkhälsomedel*.

Bemanning inom elevhälsa

KPMG:s rapport om bristerna inom elevhälsa och frågan om fler skolkuratorer och/eller skolsköterskor behöver anställas, är i dagsläget svårt att kommentera när det gäller budgetkonsekvens. Det vi måste ha med oss är också att Ulricehamns kostnadssiffror i jämförelse med riket och liknande kommuner, inte säger mer än kostnad. Det ger oss ingen tydlig bild över hur Ulricehamns skolstruktur påverkar tillgängligheten och inte heller komplexiteten i uppdragen. Det är således svårt att presentera en helhetsbild innan sektorn har presenterat sin kartläggning i september 2021. Till dess redogör vi följande med avstamp i KPMG:s rapport:

Siffrorna som KPMG har utgått ifrån är tagna från Kolada⁶ fram till 2019. Enligt rapporten utgjorde då kostnaden för elevhälsan i Ulricehamn cirka 80% av medelvärdet för riket. Det är utifrån detta som nedanstående är beräknat. Sektor lärandes kostnader för elevhälsa inom grundskolan har sett ut följande enligt inlämnat i räkenskapsammandraget till SCB:

2018	7 032 tkr	2019	7 637 tkr	2020	7 708 tkr
------	-----------	------	-----------	------	-----------

Sektorn har kostnader för elevhälsa på grundskolan för 7 637 tkr för 2019. För att uppnå medelvärdet för riket och liknande kommuner behöver sektorn uppnå en kostnadsnivå på 9 084 tkr respektive 11 280 tkr. Det innebär alltså en skillnad på 1 469 tkr från medelvärdet i riket och 3 665 tkr från medelvärdet för liknande kommuner, för 2019. Till 2020 fick sektorn tillskott från politiken, fem miljoner kronor, där en del av medlen har gått till att utöka med en skolsköterska och en skolkurator. Dessa kostar cirka 1 300 tkr på årsbasis. Resterande medel har fördelats till kommunens Flexgrupper. Effekten på detta syns först i kostnaderna under 2021 då dessa tjänster tillsattes i augusti respektive oktober 2020. I skrivande stund vet vi inte hur rikets kr/elev för elevhälsa ser ut för 2020, men sektorn ligger annars i paritet med riket, vilket beror på 2020 års tillskott från politiken. Tillskottet gör däremot inte att Ulricehamn uppnår snittet för liknande kommuner, där differensen är ca 2 300 tkr.

⁶ Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA, är en ideell förening som bildats i samarbete mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. Uppdraget är att underlätta uppföljning och analys av olika verksamheter i kommuner och regioner genom att tillhandahålla statistik i en databas - Kolada.

3.3 Särskilt stöd

3.3.1 Kritikområde

Vi bedömer att kommunstyrelsen bör följa upp att alla elever får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller både form och omfattning av insats. (3 kap. 8 § 3 st. SkoL)

3.3.2 Åtgärder

I kritikområde gällande särskilt stöd, vill sektor lärande lyfta sex större projekt som alla syftar att se till att alla elever får det särskilda stöd de behöver. Med alla elever menas både elever i behov av extra stöd för att nå godkända betyg och de elever som behöver utmanas ytterligare och på så vis ges möjlighet att höja sina betyg.

Grundskolans handlingsplan för ökad måluppfyllelse i matematik

Sektorn arbetar kontinuerligt med de åtgärder som beskrivs i *Grundskolans handlingsplan för ökad måluppfyllelse i matematik*. Vid den tid då denna rapport skrivs, pågår arbete med att färdigställa det stödmaterial som pedagogerna kan använda sig av för att kunna utröna elevers kunskaper i olika delmoment för respektive årskurs. Likaså arbetar både F-6 och 7-9 med beslut om vilka gemensamma diagnoser som de olika stadierna ska ha. Då sektorn vid en kartläggning av högskolepoäng i matematik för våra matematikutvecklare, speciallärare och specialpedagoger kan man se att sektorn överlag har få poäng i ämnet. Således behöver sektorn tillgodose fördjupade kunskaper inom matematikämnet. I mars 2021 deltog ett femtiotal av sektorns speciallärare och specialpedagoger, matematikutvecklare och förestelärare, i en tvådagarskonferens med fokus på matematiksvårigheter.

Mathivation

Som en del i statsbidraget *Likvärdig skola* arbetar Stenbocksskolan vidare med Mathivation och Ätradalsskolan förväntas att påbörja sitt arbete under hösten. Under läsåret 2020-2021 har arbetet inte kunna fortskrida som planerat, på grund av pandemin. Förväntningarna är dock att det inom kort ska kunna gå upp på helfart igen. Arbetet syftar till att öka intresset för matematik och även utmana de elever som redan har goda resultat i ämnet.

Tvålärareskap

Sektor lärande har fått det politiska uppdraget att utröna om och hur det är möjligt att utöka ett tvålärareskap inom grundskolan. Att möjliggöra ett tvålärareskap innebär också att man på sikt inte behöver särskilt stöd i den utsträckning som sektorn ser i dagsläget. Med ytterligare en lärare i klassrummet, kan stöttning ges på plats och mycket fortare.

Ledning och stimulans, extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

Se avsnitt 3.2.2

PMO

Se avsnitt 3.2.2

Utveckla elevhälsokompetensen

Se avsnitt 3.2.2

3.3.3 Budgetkonsekvens

Här ber vi att få hänvisa till punkt 3.4 *Kompetensförsörjning* samt det politiska uppdraget att utreda möjligheter till tvålärareskap inom vissa ämnen, vilket sektor lärande tilldelats. Det senare är nyligen påbörjat och kan således inte redovisas i denna återrapportering. Det första uppdraget kring tvålärareskap gällde dock ett sådant i alla ämnen, inte enstaka, vilket i så fall skulle resultera i en kostnad på cirka 31 000 tkr.

3.4 Kompetensförsörjning

3.4.1 Kritikområde

Vi bedömer att kommunstyrelsen bör öka sin kunskap om kompetensförsörjningen och eventuellt besluta om kompetensförsörjningsplan, med nuläge och åtgärder, på kort och lång sikt, och särskilt beakta förutsättningar vid små skolenheter.

3.4.2 Åtgärder

Sektor lärande har lämnat sitt bidrag till HR-funktionen och den kommunövergripande kompetensförsörjningsplanen *Sjuhärads mest attraktiva offentliga arbetsgivare*. Då detta skrivs, har ännu inte återkoppling lämnats till sektor lärande.

Sektorn arbetar också för att ta fram en kompetensutvecklingsplan enbart för sektorn. Syftet är att tydliggöra centralt finansierad kompetensutveckling. Planen kommer att följas upp två gånger per år och samt revideras inför varje nytt budgetår.

Sjuhärads mest attraktiva offentliga arbetsgivare och Kompetensutvecklingsplan sektor lärande 2021 kommer att presenteras vid ett senare tillfälle, då de är fastställda.

3.4.3 Budgetkonsekvens

Den fortbildning och kompetensutveckling som läggs fram i *Kompetensutvecklingsplan sektor lärande 2021*, anpassas efter rådande budget.

3.5 Likvärdig skola

3.5.1 Kritikområde

Vi bedömer att kommunstyrelsen bör, i det systematiska kvalitetsarbetet, särskilt och kontinuerligt följa upp förutsättningar för likvärdig skola.

3.5.2 Åtgärder

Systematiskt kvalitetsarbete

Redan idag sker uppföljning, utvärdering och analys för de åtgärder som beskrivs i denna rapport i vårt systematiska kvalitetsarbete. Några av dem som enskilda åtgärder och andra i samband med att det finns en handlingsplan som ska revideras. Det samma gäller de åtgärder som beskrivs för statsbidraget *Likvärdig skola*, vilken också har en handlingsplan.

Uppföljning, utvärdering och analys är en del i varje rektors och verksamhetschefs samt barn- och utbildningschefs årliga kvalitetsrapporter (modulen *Kvalitet för skola* i Stratsys⁷). För att förtydliga vikten av att följa upp de kritikområden som KPMG angett, kommer en aktivitet att skjutas ut från verksamhetschef grundskola till rektorer grundskola.

Förutsättningar vid små enheter

Lärobehörigheten har blivit bättre de senaste åren och rektorerna har haft mindre svårigheter med sina rekryteringar. Dock kvarstår utmaningar inför framtiden med nya rekryteringar, framför allt till mindre skolor utanför centralorten. Den skolstruktur Ulricehamns kommun har idag kräver en annan personaltäthet utifrån till exempel behovet av praktisk-estetiska pedagogers förflyttning mellan enheter. Det gäller även elevhälsopersonal, modersmåls lärare och studiehandledare som får flera enheter att förhålla sig till, likaså när det gäller relationer till elever, personal och skolledning.

Lokaler

Det är en stor variation i storlek på kommunens skolor. Den minsta har 58 elever inskrivna och den största 603. Variationen i storlek hänger samman med de olika orternas folkmängd och skolornas upptagningsområden. Det är också en stor variation i lokalernas standard beroende på fastigheternas planlösning, ålder, och underhåll. Då lokalerna utgör barn, elever och de vuxnas arbetsmiljö och i sin utformning ska vara ett stöd för utveckling och lärande innebär det olikheter i förutsättningar. Det kan till exempel vara tillgång på grupperum för undervisning i mindre grupp eller enskilt skiljer sig åt mellan kommunens skolor. Men det kan även vara enheter som saknar specialsalar för undervisning i bild, musik och naturorienterande ämnen. På vissa enheter är det även brist på arbetsplatser för personal.

Utemiljöns utformning skiljer sig mycket mellan våra enheter. Enhetens placering samt gårdens storlek och utseende påverkar förutsättningarna.

Planerade om- och nybyggnader syftar till att komma tillrätta med olikheterna så att sektor lärandes funktionsprogram så långt som möjligt kan förverkligas.

3.5.3 Budgetkonsekvens

Ulricehamns kommun kompenserar i dagsläget de mindre enheterna med ett så kallat litenhetstillägg.

Gällande lokaler krävs det att kommunens lokalförsörjningsplan följs så att planerad renovering och ombyggnad av skolor kan genomföras. Likaså att fastighetsavdelningens underhållsbudget möjliggör åtgärder gällande eftersatt underhåll samt framtida löpande arbete.

⁷ Stratsys = Det verktyg som Ulricehamns kommun använder för att bland annat dokumentera systematiskt kvalitetsarbete utifrån budgetår. Sektor lärande har en egen modul, *Kvalitet för skola*, som har fokus på barnen/elevernas verksamhet utifrån läsår.